

всеукраїнська загально-політична і літературно-художня газета

КРИМСЬКА СВІТЛЯЩА

<http://svitlytsia.crimea.ua>

№ 19 (1800)

П'ятниця, 9 травня 2014 р.

Видався з 31 грудня 1992 р.

Ціна договірна

9 ТРАВНЯ 1945 РОКУ
ЗАКІНЧИЛАСЯ ВЕЛИКА
ВІТЧИЗНЯНА ВІЙНА

ДЕНЬ ПЕРЕМОГИ

Ярами бурими, гндими
Тумани впали, поповзли,
Німотні тіні заходили
Сліпого попелу й золи.
Який поріг? Нема порога.
Де родовід? — не доведу.
Цілує тихо Перемога
Губами білими Вдову.

А горе горя ще народить,
В порожній вигляні руках:
Стойт народ мій і народи
Із похоронкою в руках.

Лежать руйновища,
затихли,
Зозулі лет — ні в тих ні в сих.
Земля — могила
для загиблих.

Земля — землянка
для живих.

І лиш сльоза пожеж іржава
Таку ж іржаву доганя —
До смерті стомлена держава
У плут корівку запряга.

Народ піврукий і півногий
Пита — кого? чого — пита?
Вдова цілує Перемогу
У перепалені вуста.

Погиб народ.

Не стало знаку.

Одна ознака — був такий.

Під мерехтінням Зодіаку

Вербові капці і ложки.

I тут, коли, коли вже мурі
На нас дивилися вікі, —
В дитдомі, в гільзі, у латурі
Народ нам зав'язав пупки:
Малі-маленькі —
більші-менші,
Дезінфіковані вапном, —
Так стали ми, народоперші,
Його незаскленим вікном.
Тотальної погуби-згуби
Ребристе в лишаях дитя.
І цілували наші губи
Вдова-Любов, Вдова-Життя.

Микола
ВІНГРАНОВСЬКИЙ
1978 р.

КОМУ СЬОГОДНІ ПОТРІБНА ВІЙНА?

Кожного захопленого заручника, перш ніж почати катувати, видавлювати очі й різати животи, терористи з георгіївськими стрічками запитують: чи не забажає він послужити великому російському народу? Якщо забажає, йому кинуть подачку, дадуть у руки АКМ і змусять стріляти у своїх земляків. А той, хто відмовиться, стає непотрібним. Взагалі. На цій землі і в цьому житті.

Коли «просунуті» інтелектуали з Москви намагаються повчати: мовляв, те, що відбувається на Сході, — відзеркалення Майдану, — з цим неможливо погодитися. На Майдані не різали животи, не вибивали очі, не стріляли у спину. У них — стріляли. Їх — вбивали. На Майдан люди вийшли проти банди, що грабувала країну, і свято вірили: роблять це для спільноти

ДО РОСІЇ — АБО ПОМЕРТИ?

блага, не ділячи народ на захід і схід, росіян і українців. Чи безглаздо, чи розумно, але вірили!

Вони і зараз ще вірять. Скільки вже мирних мітингів патріотів зібрали в Харкові й Донецьку — і щоразу один результат. Ім розклоють черепи арматурою, їх захоплюють у заручники і катують, їхньою кров'ю рясно змочують асфальт центральних площ. Кияни все на другий день після побоїща біля стели на Майдані наділи каски і саморобні броні, а деято узяв в руки і палиці. А у цих — усієї зброй — державні пропорці. Вони все ще не можуть змиріти з думкою, що їхні земляки, з якими разом ходили на матчі «Шахтаря» і «Металіста», здатні скопитися за битку або автомат і без щонайменших розкянь совісті убий-

вують грошима, наркотиками, кримінальним минулим...

Але, можливо, усе набагато проще? І річ у тому, що ці люди рапорт відчули себе «великоросами»? Але в одному, дуже вузькому сенсі — що «великому народу все дозволено». Адже за спиною — величезна країна, яка візьме на себе моральну відповідальність за беззаконня, помічником якогось «міловарного» бізнесмена. Тортудав шашликами на трасі якийсь Самвел, котрий вирішив вторгнутися на південний схід України двома батальйонами кримського «ополчення». Це його відзначали у сюжеті на Youtube, що націлює бойовиків: «Наше завдання — не брати в полон никого, йдемо на знищення».

У пошуках мотивів таких людей, як Гіркін, Пономарьов, «Абвер» тощо, хтось із політиків намагається знайти слід людських емоцій. Інші їхню девіантність виправдо-

змілі моріорі, перебивши побратимів буквально за декілька днів. Як тварин. Людей похилого віку, жінок, немовлят. Коли європейці, котрі жахнулися, допитувалися про причини геноциду, то дізналися: завойовники зовсім не вважали те, що сталося, війною. А лише — освоєнням нових земель. Як не вважали народ моріорі повноцінними людьми. З однієї простої причини — ті ніколи не направляли зброю проти людини. Їхня віра не дозволяла. Ось така аналогія.

Скажуть: це ж було не в Європі!
(Продовження на 9-й стор.)

КРИМСЬКА СВІТЛІЦЯ

ЗАСНОВНИКИ:

Міністерство культури і туризму України,

Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка, трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети «Кримська світлиця» нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства «Просвіта» «БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ»

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована
Міністерством юстиції
України
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 12042-913ПР
від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди по-
діляє думки авторів публі-
кацій, відповідальність за
достовірність фактів не-
суть автори.

Рукописи не рецензують-
ся і не повертаються. Ли-
стування з читачами - на
сторінках газети.

Матеріали для друку
приймаються в електрон-
ному вигляді. Редакція
залишає за собою право
скорочувати публі-
кації і редактувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора -
(067) 650-14-22
(050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЙ:
95006, м. Сімферополь,
бул. Гагаріна, 5,
2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua
Віддруковано в ТОВ
«МЕГА-Поліграф»,
м. Київ, вул. Марко
Вовчок, 12/14,
тел. (044) 581-68-15
e-mail: office@mega-
poligraf.kiev.ua
Тираж — 2000

ВИДАВЕЦЬ -
ДП «Національне
газетно-журналне
видавництво»

03040, м. Київ,
вул. Васильківська, 1,
тел./факс
(044) 498-23-65
Р/р 37128003000584
в УДКСУ у м. Київ
МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail:
vidavniictvo@gmail.com

Розповсюдження,
передплатна, реклама:
тел. +38(044) 498-23-64;
+38 (050)310-56-63

ЖЕРТВИ НЕОГОЛОШЕНОЇ ВІЙНИ...

Унаслідок сутинок 2 травня між євромайданівцями і анти-майданівцями в Одесі, які переросли в масштабну похіжу в Будинку профспілок, загинули, за останніми даними, 46 осіб. До лікарень звернулися 214 чоловік, із них 27 — у дуже тяжкому стані. Про це повідомляє прес-служба Одеської міськради.

«У звязку з трагічними подіями 3, 4 і 5 травня 2014 року оголосіні в Одесі дніми жалоби», — зазначили у відомстві. В усій Україні також була оголошена вводена на жалоба. Правоохоронні органи відкрили 10 кримінальних проваджень через загибель людей внаслідок бійні та пожежі в Будинку профспілок в Одесі. Також правоохоронці затримали понад 130 осіб, які активно брали участь у масових заворушеннях.

* * *

«Цілком очевидно, що про-
російські бойовики, які спла-
нували цю криваву бійню, були
дуже добре обізнані, дуже добре
підготовлені. І абсолютно очевидно, що ця акція задовго
планувалася», — заявив у ефірі
програми «Шустер LIVE» на
«Першому національному» де-
путат Одеської міської ради
Дмітро Співак, передає коре-
спондент «Укрінформу».

Неодноразові звернення до правоохоронних органів про те, що «Одесу звоять міліції з різних територій, з Одеської області, з Придністров'я», не отримали адекватної реакції, — дорікнув Д. Співак місцевим правоохоронцям. Він переконаний, що спецпідрозділом міліції було використано силу запобігти цій бійні, «хоча б тому, що так звані проросійські радикальні молодчики налічували не більше як 300-350 осіб»...

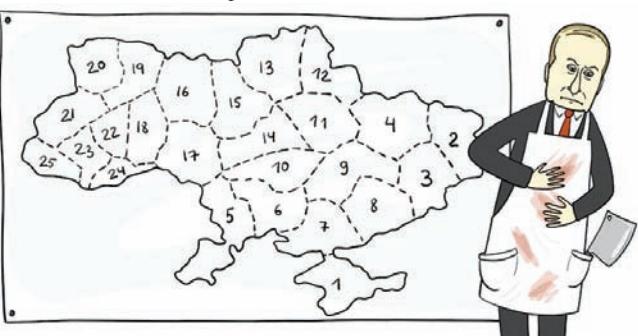
Керівництво Одеської обласної міліції повістю змінило, — повідомив Прем'єр-міністр України Арсеній Яценюк. Замість звільненого В. Немировського на посаду голови Одеської облдержадміністрації

ніструється призначено позафракційного народного депутата ВР України Ігоря Палицу.

* * *

Під час проведення антiterористичної операції в захопленому проросійськими бойовиками місті Слов'янськ на Донеччині у понеділок, за інформацією міністра внутрішніх справ Арсена Авакова, було вбито понад 30 терористів, — повідомляє УНІАН.

Станом на 16.00 6 травня в результаті проведення антiterористичної операції у Слов'янську зафіксовано 8 загиблих. Крім цього, 6 осіб госпіталізовано в лікувально-профілактичні установи області з вогнепальними пораненнями, — повідомили «Новини Донбасу» з посиланням на Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації.

КОМЕНТАЄХУДОЖНИК...

ВР НЕ ПІДТРИМАЛА ЗАКОНОПРОЕКТ ПРО РЕФЕРЕНДУМ 25 ТРАВНЯ

Народні депутати не підтримали проект закону про проведення всеукраїнського консультивного опитування 25 травня 2014 року — за нього проголосували лише 154 народні. Про це на своїй сторінці у Facebook повідомив народний депутат «Батьківщини» Олександр Бригинець.

«За — 154. Не пройшло. Слава Богу...» — написав він. Водночас Бригинець зазначив, що референдум «треба проводити, але не під час війни». «Не можна проводити референдум під стволами автоматів. Це робив Гітлер в Австрії, Сталін — в Балтії та Путін — в Криму. Терористи не складуть зброю, а ФСБшники не повернуться в РФ за рішен-

ням референдуму. Відповіній, що на Донбасі терористи зможуть фальсифікувати результати в певних містах, зірвати вибори — в інших. А потім фальшивими результатами щеголяти, пояснюючи причини відокремлення, як це зробили в Криму», — аргументував свою позицію Бригинець.

Як відомо, Кабінет Міністрів вініс до Верховної Ради законопроект про проведення всеукраїнського консультивного опитування 25 травня, одночасно з виборами Президента. За включення його до порядку денного, за інформацією Бригинця, проголосував 231 депутат, двоє — він сам і Олесь Доній — були проти.

ПОНАД ТРЕТИНА — ЗА ПОРОШЕНКА

Понад третина українців підтримала б позафракційного народного депутата Петра Порошенка, кожен десятий — лідера партії «Батьківщина» Юлію Тимошенко, якби вибори президента відбулись найближчими днями. Як передає кореспондент УНІАН, про це свідчать результати опитування, проведеного соціологічною службою Центру Разумкова, які були презентовані під час прес-конференції у Києві заступником генерального директора центру Юрієм Якименком.

За даними дослідження, 77,9% опитаних з тією чи іншою мірою впевненості відповідають, що збираються взяти участь у виборах і вже визначились, з кого голосуватимуть) проголосували б за Петра Порошенка.

За Тимошенко збираються віддати голоси відповідно 10,0% і 14,8% серед тих, хто визначився. За позафракційного народного депутата Сергія Тігіпка — 4,9 та 6,7%. За позафракційного народного депутата Анатолія Гриценка — 4,0 та 5,6%. За лідера

фракції КПУ Петра Симоненка — 4,1% та 4,5%. За позафракційного народного депутата Олега Ляшка — 3,7% та 5,0%. За кандидата у президенти від Партиї регіонів Михайла Добкіна — 3,4% та 4,2%. За заслуженого лікаря України Ольгу Богомолець — 3,0% та 4,0%. За лідера ВО «Свобода» Олега Тягнибока — 1,2% та 1,9%. За народного депутата від Партиї регіонів Олега Царьова — 1,2% та 1,6%. За підприємца з Харкова Андрія Гриненка — 1,2% та 1,5%. За кожного з інших кандидатів збираються голосувати менше 1% опитаних.

Як сказано у прес-релізі, також опитування показало, що у другому турі виборів Порошенко впевнено перемагає можливих суперників: Тимошенко, Тігіпка, Добкіна.

СВЯТКОВІ ВІПЛАТИ ВЕТЕРАНАМ ЦІОГОРІЧ ЗБІЛЬШАТЬСЯ НА 7%

Неважаючи на складне економічне становище в країні, ціогорічні виплати ветеранам війни до Дня Перемоги порівняно з минулим роком збільшаться на 7 відсотків. Про це заявив заступник голови Держслужби з питань інвалідів та ветеранів України Володимир Сіроштан у вівторок на прес-конференції в «Укрінформі».

«Всі зобов'язання, які взяла на себе влада щодо ветеранів війни у вигляді соцстандартів, будуть витримані. Розмір виплат ветеранам у середньому зріс на 7% порівняно з минулим роком», — сказав Сіроштан.

За його словами, зокрема, інваліди війни I групи отримають фінансову допомогу у розмірі 2575 гривень, що на 160 гривень більше, ніж було у 2013 році. «Також сьогодні всі учасники бойових дій і всі інші групи інвалідів війни прирівнюються до інвалідів першої групи. Названа цифра допомоги стосується всіх людей, яким виповнилося 85 і більше років», — сказав Сіроштан.

Грошову допомогу отримають і війні-інтернаціоналісти, учасники війни — їм також виплати підвищать на 7%, зазначив Сіроштан.

На сьогодні в Україні проживає 170 тисяч

інвалідів війни, 207 тис. учасників бойових дій, 900 тис. учасників війни, а також 281,3 тис. членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни.

У КРИМУ ВВЕЛИ ПОДАТОК НА ЗДАВАННЯ ЖИТЛА ТУРИСТАМ

ЗЛОЧИНІСТЬ ЗАГАРБАННЯ КРИМУ РОСІЮ ДОВЕЛИ... РОСІЙСЬКІ ЕКСПЕРТИ

Міністерство закордонних справ України заявило, що взяло до уваги докази, зібрани незалежними експертами і громадськими діячами Росії, які стали «красномовним і черговим підтвердженням злонинного загарбання Криму Росією».

МЗС посилається на огляд, який був підготовлений 21 квітня членом Ради при президентові Росії з прав людини Євгеном Бобровим, керівником мережі «Міграція і право» правозахисного центру «Меморіал» у Росії Світланою Ганнушкою і адвокатом мережі Ольгою Цейліною. На підставі проведених опитувань автори огляду підтверджують, що на так званому «референдумі» у Криму за приєдання до Росії проголосували 50-60 відсотків його учасників за явки у 30-50 відсотків. При цьому, як наголошується в документі, мешканці Криму голосували не стільки за приєдання до Росії, скільки за припинення, за їхніми словами, корупційного свавіля попереднього режиму.

«Вчинена анексія суперечить інтересам і волі переважної більшості кримчан. Це також означає, що Крим неминуче буде позбавлений російської окупациї», — відповіні в МЗС.

«Укотре заявляємо, що Автономна Республіка Крим, тимчасово окупована Російською Федерацією, є невід'ємною складовою території Української держави в рамках визнаних міжнародним співтовариством кордонів», — наголошено в заяви.

Рада з прав людини при президентові Росії оприлюднила минулого місяця огляд проблем мешканців Криму, з якими ті стикнулися після анексії Росією українського півострова. Серед тем огляду були й результати так званого «референдуму», терміново проведеного сепаратистською владою півострова на порушення законів і України, і самі автономії, про її приєдання до Росії. Після «референдуму» стверджували, ніби у Криму за вступ до Росії проголосували майже 97 відсотків його учасників за явки в понад 83 відсотки, схожі цифри оголосили їх щодо Севастополя. Сумніви в цих цифрах почали лунати відразу.

Більшість держав світу і міжнародні об'єднання не визнали цього «референдуму», проведеного з порушенням українського, кримського і міжнародного законодавства, а відтак і здійсненої на його підставі анексії Росією частини території України. Зокрема, в Генеральній асамблії ООН понад половина держав-членів прямо проголосували за визнання цього «референдуму» незаконним і нелегітимним, повідомляє Радіо «Свобода».

(На 3-й стор. подаємо мовою оригіналу повний текст підготовленого російськими фахівцями огляду про проблеми мешканців Криму, які виникли після окупації Росією)

У КРИМУ ВВЕЛИ ПОДАТОК НА ЗДАВАННЯ ЖИТЛА ТУРИСТАМ

Самопроголошена «Державна рада Криму» запровадила для жителів регіону, що здають приватну нерухомість в оренду туристам, податок за базовими ставками 12 і 20 рублів на місяць за 1 кв. метр площи.

Відповідну постанову на засіданні сепаратистської ради в середу підтримали 81 депутат з 84, що перебували в залі засідань. Усього в «Держраді Криму» 100 депутатів.

Гражданство

Согласно ч. 1 ст. 4 федерального конституционного закона от 21 марта 2014 г. № 6-ФКЗ «О принятии в Российскую Федерацию Республики Крым и образовании в составе Российской Федерации новых субъектов Республики Крым и города федерального значения Севастополя» (далее — Закон) гражданами Российской Федерации признаются граждане Украины и лица без гражданства, постоянно проживающие в Крыму на 18 марта 2014 г., за исключением лиц, которые в течение одного месяца после этого дня заявят о своем желании сохранить имеющиеся у них и их несовершеннолетних детей иное гражданство либо остаться лицами без гражданства (отказаться от признания гражданами Российской Федерации).

Возникили следующие проблемы:

1) Несмотря на информацию на сайте ФМС о подтверждении проживания не только сведениями о регистрации места жительства, сталкиваются с проблемами в выдаче паспортов: многие жители Крыма — граждане Украины, иностранные граждане и лица без гражданства, постоянно проживающие в Крыму, но не имеющие регистрации места жительства. В подразделениях ФМС России в Симферополе и Севастополе отсутствует информация о возможности данной категории приобрести гражданство Российской Федерации.

2) Наличие жилого помещения в собственности даже при отсутствии регистрации в нем является основанием оформления гражданства Российской Федерации (решение о документировании принимается в каждом случае с учетом конкретных обстоятельств).

3) Подача заявления о сохранении гражданства Украины и как результат непризнание гражданином Российской Федерации стал реально возможен только с 1 апреля 2014 г. Первоначально в Симферополе было только 1 территориальное отделение с функцией приема заявлений об отказе от гражданства Российской Федерации и лишь 3 отделения во всем Крыму (Симферополь, Белогорск, Бахчисарай), в настоящее время открыто 8 отделений (Ялта, Евпатория, Саки, Феодосия, Джанкой, Симферополь, Севастополь, Бахчисарай), но и этого было недостаточно, в результате граждане фактически были лишены возможности в срок подать такое заявление. Многие граждане также в связи с отсутствием объективной, полной и достоверной информации о дальнейшем положении «неграждан» России на территории Республики Крым и Севастополя до сих пор не могут правильно оценить ситуацию, в связи с чем также не смогли в установленный срок до 18 апреля 2014 года принять фундаментальное для себя решение о приобретении гражданства Российской Федерации либо о сохранении гражданства Украины, что влечет отказ от признания их гражданами РФ.

4) Многим бюджетникам угрожают увольнением при сохранении ими гражданства Украины и как результат непризнанием гражданства РФ (хотя связанных с гражданством ограничений в виде деятельности в российском законодательстве нет, если это не государственная или муниципальная служба).

5) Многие крымские татары вынуждены принимать гражданство Российской Федерации, поскольку имеют земельные пай на земли сельскохозяйственного назначения, которые по российскому законодательству могут предоставляться в собственность только гражданам РФ.

Жители опасаются, что многие не смогут получить паспорта до выборов в региональные и местные органы Крыма, запланированные на 14 сентября.

По информации от заместителя начальника УФМС России в Крыму Фролова А.М., к середине апреля:

— выдано около 170 000 паспортов гражданина Российской Федерации (по информации от ФМС России на 19 апреля — около 300 000),

— около 1 200 человек отказались от гражданства Российской Федерации, среди которых лишь 8-10 человек крымских татар (по информации от ФМС России на 19 апреля — около 3 000 чел.),

— за весь период (1 месяц) в подразделение ФМС России в Республике Крым было предъявлено

только одно судебное решение по делу об установлении факта постоянного проживания в Крыму на вышеизложенную дату. В подтверждении данного факта отказано из-за сообщения заявителем, по мнению суда, недостоверных сведений.

В целом документирование российскими паспортами идет очень медленно, очередь за получением паспортов выстроились на несколько месяцев (например, только в одном территориальном пункте в Севастополе номер записи превосходит 30 000). По разным подсчетам, для паспортизации всего населения Крыма требуется не менее 15 месяцев, хотя российским законодательством на это отведено только 3 месяца.

По словам фактически всех опрошенных граждан, желающим сохранить гражданство Украины сотрудники ФМС России не разъясняют нормы законодательства о правовом положении иностранных граждан в РФ: необходимость выезда по истечении 90 дней, срок разрешенного пребывания в 90 дней в течение каждого 180 дней, положение об административной ответственности за несоблюдение правил пребывания, предусматриваю-

но обеспечивает собственные потребности лишь на 70%, остальное завозилось с Украины. До последнего времени наблюдалась разная ценовая политика на продукты и товары: цены на товары в Симферополе гораздо ниже, чем в России. После ликвидации пограничной таможни предприниматели из Краснодара стали скупать продукты и товары для продажи в материковой части России.

Для предотвращения роста цен на продовольствие и продукты необходимо срочные меры по сохранению товарного и продовольственного баланса и в целом переориентация продовольствия и товарооборота в Крым с Украины на Россию.

Образовательные учреждения

На весь Симферополь была одна единственная украинская гимназия, в которой обучение проводилось на украинском языке. Сейчас она переориентирована на обучение на русском языке. По существу, единственный специализированный Факультет украинско-татарской филологии в Таврическом федеральном университете тоже закрывается. Необходимо восстановить обучение в украинской гим-

денежных средствах. Из-за национализации «Приватбанка» банки фактически перестали обслуживать частных клиентов.

Ни один из крупных международных банков России (включая Сбербанк) не могут войти в Крым, признаваемый иностранными государствами оккупированной территорией, поскольку в этом случае лишаются статуса международного. За приход в Крым международных банков (в т.ч. российских) Национальный банк Украины наложит большие штрафные санкции.

На следующий день после референдума были прекращены все социальные выплаты.

Власти Украины заявили, что всем гражданам, сохранившим гражданство Украины, выплата пенсий и социальных пособий будет продолжена в полном объеме. Правда, сейчас не ясно, когда восстановится полноценное банковское обслуживание частных лиц. Во всяком случае, сейчас прорабатывается вопрос выплаты пенсий и пособий жителям Крыма в ближайших к Крыму областях Украины по банковским картам.

Наибольшую обеспокоенность

ПРОБЛЕМЫ ЖИТЕЛЕЙ КРЫМА

Настоящий обзор подготовлен членом Совета при Президенте Российской Федерации по развитию гражданского общества и правам человека Бобровым Е. А., руководителем сети «Миграция и право» ПЦ «Мемориал» Ганиушкиной С. А. и адвокатом Сети Цейтлиной О. П. по результатам посещения городов Симферополь

и Севастополь в период с 15 по 18 апреля 2014 г., встреч с должностными лицами органов государственной власти, духовенства, журналистами, общественными деятелями, адвокатами, правозащитниками и гражданами.

щие на сегодняшний день в соответствии с нормами ст. 18.8 ч. 1 КоАП РФ штраф с выдворением или без такового, и др. Хотя в личном заявлении о желании сохранить гражданство Украины имеется графа «отказываюсь от признания себя и своих несовершеннолетних детей гражданами Российской Федерации, с правовым статусом иностранного гражданина, лица без гражданства и необходимости оформления соответствующего документа, а также с правовыми последствиями принятого мною решения ознакомлен».

Количество лиц без гражданства в Крыму на 1 января 2014 г. — 462 чел.

Во вновь выданных российских паспортах выдавшим их органом указывается Федеральная миграционная служба России без указания наименования территориального органа, т.к. в Крыму они еще не созданы.

Регистрация (прописка)

Из-за того, что власти Украины закрыли доступ к базам данных поквартирного учета, во вновь выданных паспортах не ставят регистрацию по месту жительства. При отсутствии определенности в регистрации в паспорте ставится штамп о регистрации по месту жительства без указания наименования территориального органа ФМС России.

Убежище

В Крыму статус беженца имеют 18 человек. Их правовой статус никак законом не урегулирован, также как не урегулирован законом статус лиц, находящихся в процедуре оформления гражданства Украины, вида на жительство в Украине или в процедуре убежища, но не получивших данные статусы на 18 марта 2014 года.

После решения Совета Федерации РФ о даче разрешения Президенту РФ на ввод войск в Украину наблюдалась значительная волна миграции населения из Крыма в Украину, сейчас миграция в Украину незначительна.

Регистрация прав на недвижимость

Украина закрыла доступ к информационным базам данных технического учета недвижимости (БТИ) и регистрации прав на недвижимость, а российские власти сразу изъяли документацию из всех территориальных БТИ в связи с необходимостью проведения в сложившихся условиях переинventаризации и внесения в российские учеты. Рынок жилья «встал».

В Украине обязательная нотариальная форма сделок с недвижимостью. Отсутствие правоустановливающего документа на недвижимость существенно затрудняет оформление (государственную регистрацию) прав на него.

Продовольствие и продукты

В силу сложившегося устройства промышленности и ведения сельского хозяйства Крым самостоятель-

назии и вышеизложенном факультете на украинском языке.

Межнациональные отношения

В последнее время незначительно обострились межнациональные отношения по принципу «свой-чужой», открытых межнациональных столкновений и проявлений не-преодолимой вражды в целом нет.

Религия и церкви

Органы новой государственной власти Крыма фактически ликвидировали православную церковь Киевского патриархата, в настоящий момент возникли сложности в продлении договора аренды здания, которое занимает церковь Киевского патриархата. Ситуация очень напряженная.

Ислам. Органы государственной власти Крыма превращают ислам из религии в протестную идеологию. В мечетях и фактически в любой исламской семье есть книги течения Хизб-ут-тахрир и другая исламская литература. Официально эта литература запрещена, решением Верховного Суда РФ Хизб-ут-тахрир признана экстремистской организацией, хотя в Украине она не была запрещена и ее литература свободно распространялась в мечетях. Например, религиозная община «Давет» выиграла судебный спор о ее закрытии, суд Украины не обнаружил в деятельности организации разжигания межрелигиозной розни. В настоящее время организация подвергается активному давлению правоохранительных органов, как и другие последователи вышеизложенного течения.

Резонансные убийства, задержания и похищения граждан

Вызвало всеобщий резонанс зверское убийство крымского татарина Решата Аметова, 1975 г.р. Он выражал личный молчаливый протест возле захваченного парламента Крыма, по свидетельствам очевидцев — стоял и смотрел в глаза т.н. самообороновцам, охраняющим здание, а на следующий день, утром с 3 марта, направился из дома в военкомат и пропал. Его тело нашли

15 марта в поле у с. Земляничное Белогорского района — со следами пыток, голова была обмотана скотчем, на ногах наручники. По версии следствия — погиб в ДТП. Убитого осталась жена и трое малолетних детей, младшему 2,5 месяца.

Иван Селенцов, распространявший в Крыму Коран на русском языке, был задержан милицией в день референдума, 16 марта, и подвергнут пыткам, все это время к нему не пускали адвоката. Затем вывезен за пределы Крыма на Чонгар (Херсонская обл.) с угрозой не въезжать в Крым в течение 30 лет. По состоянию на 17 апреля похищенных крымчан — 3 чел., и они не из крымских татар.

Банковская система.

Пенсии и социальные пособия

Банковская система испытывает большие трудности с переводом

денежных средств. Из-за национализации «Приватбанка» банки фактически перестали обслуживать частных клиентов.

Ни один из крупных международных банков России (включая Сбербанк) не могут войти в Крым, признаваемый иностранными государствами оккупированной территорией, поскольку в этом случае лишаются статуса международного. За приход в Крым международных банков (в т.ч. российских) Национальный банк Украины наложит большие штрафные санкции.

На следующий день после референдума были прекращены все социальные выплаты.

Власти Украины заявили, что всем гражданам, сохранившим гражданство Украины, выплата пенсий и социальных пособий будет продолжена в полном объеме. Правда, сейчас не ясно, когда восстановится полноценное банковское обслуживание частных лиц. Во всяком случае, сейчас прорабатывается вопрос выплаты пенсий и пособий жителям Крыма в ближайших к Крыму областях Украины по банковским картам.

в основном больные бронхолегочными заболеваниями. Иностранные международные туристические компании в Крым прийти не могут из-за опасения больших штрафов.

Референдум

По мнению практических всех опрошенных специалистов и граждан:

— подавляющее большинство жителей Севастополя проголосовало на референдуме за присоединение к России (явка 50-80%), в Крыму по разным данным за присоединение к России проголосовали 50-60% избирателей при общей явке в 30-50%;

— жители Крыма голосовали не столько за присоединение к России, сколько за прекращение, по их словам, «коррупционного беспредела и воровского засилья донецких ставленников». Жители же Севастополя голосовали именно за присоединение к России. Опасения перед незаконными вооруженными формированиями в Севастополе были больше, чем в других районах Крыма.

ПРЕДЛОЖЕНИЯ:

1. Продлить срок принятия жителями Крыма решений о сохранении гражданства Украины, по крайней мере, до 31 декабря 2014 г.

2. В целях сохранения, прежде всего, связей с родственниками и единства семей, проживающих в остальных областях Украины, не принимать законодательных актов, направленных на отказ от сохранения гражданства Украины жителям Крыма, не пожелавшим быть признанными гражданами Российской Федерации (за исключением предусмотренных законом случаев, связанных с государственной, муниципальной или военной службой).

3. Документировать видами на жительство в Российской Федерации всех жителей Крыма, иностранных граждан и лиц без гражданства, имеющих виды на жительство в Украине беженцами, постоянно проживающими на территории Крыма, пожелавших сохранить гражданство Украины вне зависимости от наличия или отсутствия у них регистрации места жительства на территории Крыма по состоянию на 18 марта 2014 г.

4. Жителям Крыма, не имеющим регистрации места жительства на территории Крыма по состоянию на 18 марта 2014 г., определить законодательно возможность подтверждения постоянного проживания на территории Республики Крым доказательствами, не обязательно исходящими от органа регистрационного учета, в т.ч. судебным решением. Разместить в территориальных органах ФМС России информацию об этом.

5. Обеспечить достоверное информирование населения о требованиях законодательства Российской Федерации по обязательности налияния и последствиях отсутствия у лиц определенной социальной группы гражданства Российской Федерации.

6. Уравнять жителей Республики Крым и города Севастополь в федерального значения Севастополь в реализации прав на пенсионное, медицинское и иное социальное обеспечение, трудовых, имущественных и земельных отношений и образования вне зависимости от отсутствия или наличия гражданства Российской Федерации.

7. В переходный период жителям Республики Крым, приобретшим или не приобретшим гражданство Российской Федерации, предоставить и гарантировать законодательно возможность реализации указанных прав при предъявлении ими паспорта гражданина Украины и (или) справки о принятии заявления на признание их гражданами Российской Федерации.

8. Подтвердить законодательно гарантии сохранения и государственную поддержку существующих на территории Крыма вероисповеданий.

9. Принять срочные меры по восстановлению снабжения Республики Крым продовольствием и продуктами, в целях недопущения повышения цен на них из-за переориентации товарооборота с Украиной в Россию.

10. Восстановить Факультет украинско-татарской филологии в Таврическом федеральном университете и украинскую гимназию в Симферополе.

21 апреля 2014 г.
[http://](http://www.presidentsovet.ru)

КРИМСЬКІ ТАТАРИ ЗУПИНИЛИСЯ ЗА КРОК ДО КРОВОПРОЛІТТЯ

Минулого суботи з самого ранку з усіх регіонів Криму почали рух автоколони з кримськотатарськими прапорами. Це сталося поза планом масштабного святкування національного свята — Хидирлезу. Саме свято так і не відбулося. Понад 5 тисяч кримських татар поїхали до Армянська — зустрічати на кордоні свого лідера Мустафу Джемілєва, якому напередодні заборонили в'їзд до Криму. Але потрапити до рідної оселі народному депутатові так і не вдалося. Проте вдалося уникнути жертв.

Коментуючи для журналістів рішення російської влади щодо заборони в'їзду на півострів лідерові кримських татар, відомому у світі дисиденту та народному депутату України Мустафі Джемілєву, голова Меджлісу Рефат Чубаров назвав його «шокуючим для всіх кримських татар».

«Виявляється, будь-якого кримського татарина сьогодні можна не пустити на Батьківщину. Кримських татар, які 50 років виборювали право жити на своїй Батьківщині», — зазначив Чубаров.

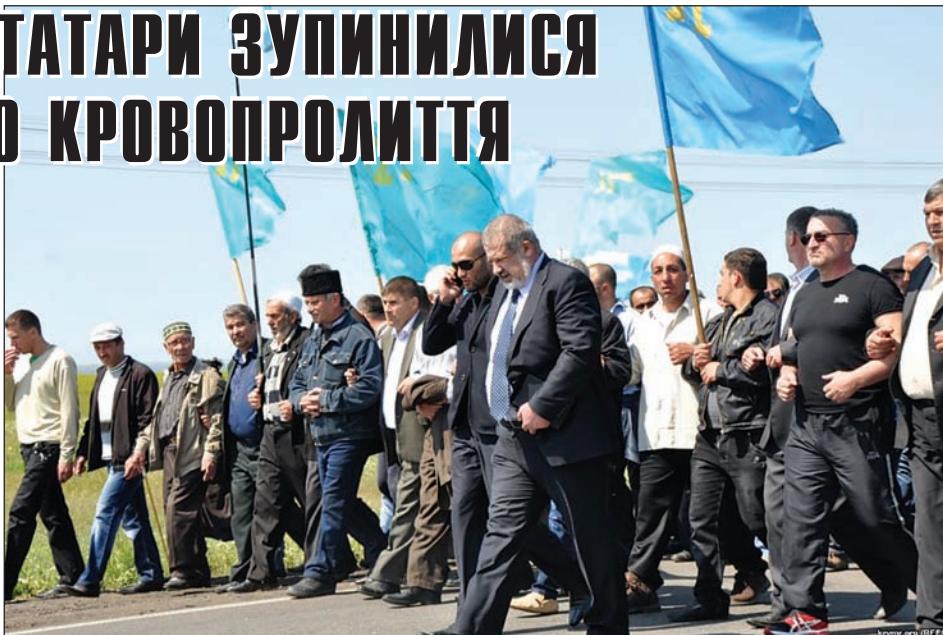
Рішенням Меджлісу було скасовано масштабне проведення національного свята землеробства та родючості — Хидирлезу, яке мало стати одним із прикладів «успішного» діалогу нової кримської влади та кримських татар. Для участі у святі були запрошені поважні представники Республіки Татарстан та Російської Федерації, на урочистому концерті мали виступати творчі колективи Татарстану.

Замість цього було ухвалено рішення колективно поїхати назустріч Мустафі Джемілєву, який після не-вдалої спроби потрапити до Криму літаком, повернувся до Києва та поїхав автомобілем. Треба додати, що жодної офіційної постанови щодо причин заборони в'їзду народному депутатові так і не вдалося побачити.

Вдень на пункті пропуску «Турецький вал» в Армянську на нього вже чекали понад тисячу автівок та майже п'ять тисяч кримських татар, чоловіків та жінок. З собою вони привезли кримськотатарські та українські прапори. Присутні скандували: «Мустафа!», «Міллєт!» (народ), «Ватан!» (Батьківщина).

Автоколону блокували бійці російського ОМОНу. Представники Меджлісу разом з активістами стали рухатися до контрольно-пропускного пункту пішки та прорвали живий кордон спецназу. Бійці зробили кілька пострілів у повітря, на щастя, ніхто не постраждав.

Зустрівши Мустафу Джемілєва на «нейтральній території» між кордонами, кримськотатарські активісти опинилися заблокованими і не мали можливості повернутися до Криму. Почалися кількагодинні переговори з кримською владою, а також представ-

никами Російської Державної думи, але безрезультиватно.

Самопрофілошений прем'єр Криму Сергій Аксёнов заявив, що Джемілев приїхав на півострів на «закінчення західних спецслужб для дестабілізації ситуації», повідомила прес-служба Ради міністрів Криму. Однакож з цим до Армянська почали стягувати спецпідрозділи ОМОНу, російських військових, «поліції» та «кримської самооборони».

Кримські татари оголосили про початок акції з блокування автотрас по усьому Криму. За свідченням очевидців, були блоковані траси під Сімферополем, біля Бахчисараю, у Старому Криму, під Євпаторією та у селищі Октябрське. Здавалося, що це початок тривалого протистояння.

Потрапити додому лідерові кримськотатарського народу цього дня так і не вдалося.

Як передав з місця подій кореспондент сайту «Крим.Реалії», трасу Армянськ-Херсон блокували чотири смугами з автомобілів УРАЛ, БТР, а також бійця-

ми ОМОН та інших силових спецпідрозділів Росії. Всього у блокуванні кордону брали участь, за різними оцінками, до тисячі бійців різних силових підрозділів Росії. У тому числі бронетехніка. Ще одну лінію «оборони» спорудили на в'їзді в Армянськ озброєні битами і палицями активісти місцевих проросійських організацій.

Керівники Меджлісу ухвалили рішення про повернення Джемілєва до Києва, аби уникнути зіткнення та кровопролиття. У той же час глава Меджлісу кримськотатарського народу Рефат Чубаров заявив журналістам, що до Дня депортациі 18 тра-

вня питання з допуском Джемілева до Криму буде вирішено, як і з «допуском будь-якого кримського татара на свою Батьківщину».

«18 травня в Криму очікується багато іноземних гостей і Мустафа Джемілев має бути на всіх цих заходах», — зазначив Р. Чубаров.

Для того, щоб кримські татари, які зустрічали Джемілєва, змогли покинути контрольно-пропускний пункт, російські військові відкрили коридор. Після того, як кримські татари залишили КПП, поїхав і сам Джемілев.

Мустафа ЧАУШ
(Радіо «Свобода»)

Народний депутат України Мустафа Джемілев вважає «хамським» рішення про заборону на його в'їзд на територію Криму, проте, на його думку, в цілому ця ситуація лише згуртувала і активізувала кримських татар.

Про це він повідомив у коментарі журналістам, передає кореспондент «Укрінформу». «Це хамство — когось пускати, а когось не пускати на свою батьківщину», — заявив М. Джемілев. За його словами, якщо російська влада не скасує своєї заборони, то їм доведеться постійно стикатися з протестними акціями кримських татар. «Якщо вони готові кожного тижня до таких акцій, ми в принципі добилися своєї мети. Якби пропустили, то, можливо, такої активізації кримських татар не було», — сказав М. Джемілев.

УРЯД УКРАЇНИ ОБУРЕНИЙ

ДЛЯ ОКУПАЦІЙНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ, ЯКА НЕ ПУСТИЛА В КРИМ МУСТАФУ ДЖЕМІЛЕВА

Уряд України висловлює глибоке обурення діями окупантів адвокатської адміністрації, яка брутально перешкоджає в'їзду до Криму лідеру кримськотатарського народу Мустафі Джемілеву.

Перешкоджаючи багаторічному борцю за права і свободу кримськотатарського народу в'їхати на свою Батьківщину, російська сторона вкотре розтоптала наріжні принципи міжнародного права і віразно засвідчила світові, що ховається під її цинічним «занепокоєнням» реалізацією права народів на самовизначення. Особливо огідним це виглядає напередодні 70 роковин трагедії кримських татар — депортації цього народу, яка супроводжувалася загибеллю десятків тисяч людей.

Уряд України розініє такі дії проти багаторічного в'язня радянських таборів, одного з чільних засновників руху за права людини в СРСР як відродження стаїнських репресивних практик і відтворення стаїнської політики пригнічення народів і національної дискримінації.

Уряд України вимагає негайного скасування всіх заборон і обмежень, які накладаються на кримськотатарський народ і його лідерів; припинення заликувань мирних громадян і застосування проти них військових підрозділів, провокацій проти Меджлісу кримськотатарського народу, а також притягнення до відповідальності винних у насильстві проти кримських татар і представників інших національностей на окупованій території Криму.

Нагадуємо, що відповідальність за злочини проти народів є неминучою.

Департамент інформації та комунікацій з громадськістю Секретаріату КМУ

АКСЬОНОВ ПОГРОЖУЄ ПОКАРАННЯМ ЗА ПРОРИВ КОРДОНУ В АРМЯНСЬКУ

Самопрофілошений глава уряду Криму Сергій Аксёнов заявив, що кримські татари, які пішли зустрічати Джемілеву і прорвали кордон, скили злочин, за який відповідатимуть його організатори. Про це повідомляє прес-служба Радміну Криму, передає кореспондент «Укрінформу».

«Силові структури працюють відповідно до законів Російської Федерації і Республіки Крим. А прорив кордону, здійснений кримськими татарами, — це злочин, за який відповідатимуть його організатори», — повідомив Аксёнов.

За його словами, «Джемілев цілеспрямовано намагається внести хаос і штовхати окремих представників кримських татар на злочин». Аксёнов запевнив, що цим фактам правоохоронними органами буде дана «жорстка правова оцінка».

ЧУБАРОВА ПОПЕРЕДИЛИ — АЖ ДО ЗАБОРОНИ МЕДЖЛІСУ!

Призначена президентом Росії Володимиром Путіним прокурор Республіки Крим Наталія Поклонська в неділю оголосила попередження лідеру Меджлісу кримські татари Рефату Чубарову про «неприпустимість екстремістської діяльності» на території півострова і пригрозила заборонити Меджліс. Це випливає з відео, яке члени Меджлісу виклали в YouTube.

«Попереджаю Чубарова Рефата Адбирахмановича, голову Меджлісу кримськотатарського народу, про неприпустимість здійснення екстремістської діяльності, вимагаю негайно припинити екстремістську діяльність», — сказала Н. Поклонська, яка прибула в офіс Меджлісу.

Прокурор заявила, що якщо «зазначені порушення» не буде усунено, то «Меджліс кримськотатарського народу буде ліквідований», а «його діяльність на території Російської Федерації заборонено». Н. Поклонська зазначила також, що попередження може бути оскаржене в суді.

Р. Чубаров вимагав прочитати документ його рідною кримськотатарською мовою (яка, до слова, проголошена новою кримською конституцією однією з трьох державних мов у Криму), але прокурор ці слова проігнорувала.

КРИМСЬКИХ ТАТАР ШТРАФУЮТЬ ЗА УЧАСТЬ У АКЦІЇ ПРОТЕСТУ

У Центральному райсуді Сімферополя розглянули кілька справ про масове перекриття дороги, в якому брали участь представники кримськотатарського населення півострова.

Як повідомляє кореспондент сайту «Крим.Реалії», за підсумками одного із засідань за масове одночасне перебування і пересування в громадському місці, на пішохідному переході, суддя Ю. Гуlevich постановив призначити Сейран-Джану Ібрагімову покарання у вигляді адміністративного штрафу в сумі 10 тисяч рублів (блізько 3 тисяч гривень).

Сам Ібрагімов свою провину не визнав. Він повідомив кореспонденту сайту «Крим.Реалії», що має намір оскаржити дану постанову суду в апеляційній інстанції.

Аналогічне рішення також ухвалили щодо жінки, котра брала участь у цій акції, яку місцеві поліцейські знімали на відео і, судячи з усього, учасників акції ідентифікували саме з цієї відеозйомки. У цій справі також проходить 17-річний студент, але щодо нього рішення ще не ухвалили, суддя переніс засідання.

Епископ Яцек Піль Омі

На подвір'ї по-домашньо – му просто і затишно. Виноград, зелена галівина, черешня з рясними ще нестиглими ягодами, лавочки. Вони – саморобні, просто дощечки. Схожі лавочки і в самому костюлі, але гарні, поліровані, на них сидять люди під час Божої служби. В храмі немає пишного убранства, притаманного для православ'я. Править службувся щенник біля розп'яття. І стосується вона сьогодні, в першу чергу, воскресіння Христового.

В пам'яті залишаються слова: «Любов – це пожертва. Любов оплачується любов'ю». І дійсно, її велич не в тім, аби віддати те, що нікя не позначиться на нашому житті, бо розмір пожертви не в тому, скільки ти віддав, а в тому, що після цього в тебе лишилося. І для мільярдера втрати мільйона – це значно менше, ніж для убогої людини пожертва в кілька десятків гривень, бо для останньої вона означає день чи два прожити на одному хлібі і воді. Ради спасіння світу Господь пожертвував своїм Сином. А ми ж ради своєї дитини готові пожертвувати всім, що не належить нам особисто і що не болять відривати від серця. Тільки ж хіба це пожертва?

Прихильність до римсько-католицької Церкви маю завдяки українському телебаченню, з якого дізналася про життя і смерть папи Йоана Павла II. В світі існують різні Церкви, що мають своїх очільників, але мало хто назве їхні імена і навряд чи хтось із них може похвалитися такою всенародною любов'ю, яку мав за життя папа Йоан Павло II. Його супроводжувало справжнє море людей, які ловили кожне його слово і були з того щасливими.

Чому так, я зрозуміла в час кончини Йоана Павла II. Те, як це

відбувалося, бачу, нібито не милю вже 9 років. Папа помирав у своїй стандартній однокімнатній квартирі, скромне убранство якої описував диктор. Навколо не крутилися ні лікарі, ні сиділки, ні обнадієні спадкоємці. Він лежав один на вузькому ліжку біля вікна і, поки мав сили, час від часу піднімав руку і махав нею людям, які заповнили півміста, прощаючись з ним. Його скарби і дійсно були на небесах, а не на землі, хоча міг би мати все те, на що спокушаються інші носії Божого слова, люди з роздвоєною душою, одна частина якої лине до Бога, а інша прикута цепами до мирських благ. Всі вони говорять правильні речі, всі навчають добру, але люди чують і наслідують приклад тих, хто подає його власним життям.

«Майбутнє починається не завтра, а сьогодні», – це відомі слова папи Йоана Павла II. І його майбутнє почалося ще в день кончини, 2 квітня 2005 року і привело воно до канонізації папи, що відбулася в наступну неділю після Пасхи цього року на площі св. Петра в Римі.

Можливо, це і гріх, але святі на кшталт Олександра Невського, які очолювали процеси кровопролиття, особисто для мене не є святыми – я б шукала заступництва у тих, хто здатен був на духовні подвиги, а не на воєнні, хто шукав безкровний шлях до миру і злагоди.

Чи не з цим пов'язаний процес, що завершує римсько-католицьке богослужіння, коли люди потискують одне одному руку зі словами: «Мир вам!». Думаю, йдеться і про мир у наших душах, і про мир у нашому домі, і про мир на нашій землі.

Та, на жаль, сьогодні нам цього всього дуже бракує. Немає спокою в душах, особливо українців, хто й досі не можуть сха-

МИР ВАМ, ЛЮДИ!

менутися, що впродовж кількох днів опинилися відірваними від своєї Батьківщини, яку щодня паплюжать російські ЗМІ; немає миру в сім'ях, де хтось лишився без роботи і без перспектив, а хтось відверто радіє своїм підвищеним пенсіям і тому, що йому тепер «легше дихається»; немає миру і на українських землях, які Росія намагається приєднати до своїх територій слідом за Кримом. Там калічать і вбивають, і якщо тих, хто захищає Українську державу, то «так фашистам і треба», а якщо тих, хто намагається її розшматувати з подальшим приєднанням до Росії, то це «злоніння проти людяності».

В разомі з єпископом Одесько-Сімферопольським Яцеком Піль Омі, який правив службу в каплиці парафії Успіння Пресвятої Діви Марії, не можу не торкнутися цього питання. Адже сподіваюся знайти в ньому людину, не отруєні російською пропагандою, бо ні Ватикан, ні дружня Україні демократична Польща, громадянином якої є о. Яцек, не визнали новий статус Криму.

Втім, цілком очікувано о. Яцек зауважив, що не його справа як духовної особи засуджувати те, що допустив Господь. Сказав, що Церква вболіває через те, що сталося, і молиться за всіх потерпілих, а також засуджує екстремальний націоналізм, будь він український, російський чи якийсь інший. Але водночас молиться і за народ, котрий захищає свої права.

Єпископ навів слова Леха Качинського, сказані ним під час грузинського конфлікту, які сьогодні набувають пророцького змісту: «Наступно буде Україна, потім країни Балтії і Польща».

Але ж церква – не місце для політичних баталій. Ймовірно, лише при Храмі Трьох Святителів УПЦ МП у Сімферополі поряд з освяченими хрестиками ще недавно продавалися і газети, де ганьбився Київський патріархат та піддавалися анафемі його вірні «розвільники».

Тож у разомі з о. Яцеком спробувала менше торкатися найбільшого, тим більше, що відчувається неабиякий інтерес до нього як до особистості, знаючи про ту всезагальну повагу, яку має він серед парафіян. А це люди багатьох національностей і представники різних країн. Так, щонеділі відбувається окреме богослужіння для темношкірих студентів медуніверситету, серед яких багато римо-католиків. І о. Яцек робить все, щоб люди мо-

гли молитися і чути молитву рідною мовою. Тож оволодів він французькою, іспанською, латиною, українською та російською мовами і, звичайно ж, знає свою – польську. Каже, це було не важко, бо деякі мови дуже схожі. Так то воно так, але ж на мовному ґрунті, як бачимо, можна спровокувати і війну.

Народився о. Яцек неподалік від Варшави і ще з дитинства грався у священника. А коли підріс і перестав грatisя, в його поведінці все одно було щось таке, через що говорили про його покликання до священнослужіння. І вже в 14 років підліток вступив до нижчої духовної семінарії, в якій навчався, проживаючи в монастирі. Якщо в другій половині 70-х років у Радянському Союзі про віру і Бога краще було не згадувати, то Польща й тоді була набожною, і батьки юнака тільки радили, що він обрав собі такий шлях. Черницею стала і одна із сестер молодого священника, який згодом закінчив й вищу духовну семінарію з іспитовим терміном передування в монастирі на горі св. Хреста біля м. Кельце, та захистив дисертацію, одержавши звання магістра. Там же ви-

Папа Йоан Павло II

кладав пізніше французьку мовою і життя святих.

Змолоду мріє о. Яцека було служіння в Росії, мову якої він вивчав з 5-го класу. До Росії в тодішньому розумінні його співвітчизників належала і Україна, куди й виrushив о. Яцек одразу ж після рукопокладення у священника.

За 25 років де тільки не слувжив: на Вінниччині, Полтавщині, Чернігівщині, в Кривому Розі, Києві, – всюди, де був потрібним, куди його посилали. А на згадку про себе залишив десь побудований костел, десь – щойно відремонтовані.

Після рукопокладення у єпископи в м. Одеса (Одеціна і Крим були єдиною єпархією) св. отець став певною мірою і кримчанином. Та, у зв'язку з весняними подіями, його Церква в Криму

тепер матиме інший статус, що відповідатиме передбаченому на спірних територіях. В Криму на сьогодні римсько-католицька церква має 7 парафій з виїзними пунктами для зручності вірян, тут служать 15 св. отців і 8 сестер.

Єпископ Яцек – чернець, людина, яка цілком присвятила себе Господу, не розриваючись поміж Божими заповідями і потребами власної родини. Бо любов – це пожертва, а якщо треба, – і своїм сімейним щастям.

Запитую у нього про те, чи можливо взагалі здобути душевний спокій за нинішніх умов і як знайти його людям, котрі з певних причин сьогодні озлоблюються, руйнуючи своє ество.

Єпископ пояснює, що для цього потрібно сповідуватися, бо сповідь очищує душу, звільняє її від гріховних помислів. Треба Богу віддати своє серце, наповнити Його любов'ю, і тоді будуть внутрішній мир і духовний спокій.

Найпоширенішими гріхами о. Яцек назавв ті, що пов'язані зі словом і думкою. Та потім додав:

– Зазвичай, це не все, на поперших сповідях присутні вся таблиця Менделєєва, але люди поступово виправляються.

– А яке напутнє слово ви могли б сказати тим, кому сьогодні важко не лише матеріально, але й морально через непідвладні життєві обставини, пов'язані з приєднанням Криму до Росії?

– Ці люди мають пам'ятати, що вони – гідні діти своєї Вітчизни, бо не зрадили, не продалися, не покинули своєї землі, і чоловік в цьому силу. За долі таких людей вболіває вся світова спільнота. Під час весняних подій у мене не замовкав телефон і, якби пропускала митниця,увесь цей дівр не вмістив би тієї гуманітарної допомоги, яку люди прагнули передати на підтримку кримчан, що стали заручниками непростих обставин. Ми і так готові надати таким людям як моральну, так і матеріальну допомогу. «Католицизм» – означає «вселенський, всеохоплюючий», наша Церква – завжди з народом.

Так ось в чому була непереможна сила папи Йоана Павла II, ось чому відомі випадки зцілення людей молитвами до нього! Він був не властителем, навіть не вчителем, а душою того народу, який довіряв йому свою душу. Тож і сподобив Господь його на подвиги, і допомагає молитва до папи зцілюватися тим, хто його любив!

Тамара СОЛОВЕЙ

НЕ БЕРІТЬ НА ДУШУ ГРІХ КАЇНА!

Глава Української православної церкви Київського патріархату патріарх Київський і всієї Русі-України Філарет закликає керівництво Росії та його попілчників в Україні одуматися і не провокувати нове кровопролиття. Про це йдеться у заявлі патріарха Філарета з приводу ескалації насильства в Україні, текст якої передано УНІАН.

«Останні трагічні події в Україні нікого не можуть залишити байдужим. Внаслідок збройного протистояння знову ллеться кров, гинуть люди. Проти нашої країни триває неоголошена війна», – наголосив представитель УПЦ КП.

«Трагедія сталася в Одесі, коли озброєні особи напали на ходу за єдність України, вбили кількох її учасників, чим спровокували реакцію опору. Внаслідок сутичок сталася пожежа, в якій загинули десятки людей. Перед цим антиукраїнські активісти в Донецьку вчинили напад на мирний захід прихильників єдності України, учасники якого зазнали побиття. Про-

ратися згідно з законом.

«На останньому я хочу особливо наголосити – якими б не були явними і небезпечними злочини, вони мають зупинятися і каратися згідно з законом. За будь-яких обставин вчинення самосуду є неприпустимим, що засвід-

чує і Божий Закон, і людський», – йдеться в заявлі.

За словами патріарха Філарета, численні неспростовні докази, на які також спирається у своїх висновках і міжнародне співтовариство, підтверджують, що за цим спалахом насильства і терористичними акціями стоять спеціальні служби Російської Федерації, відповідальність за дії яких лежить на політичному керівництві Росії та особистості його президентові.

«Службовці російських спеціальних підрозділів, завербовані ними агенти серед українських громадян, найманці з Росії роблять все для того, щоб роздмухувати протистояння, чинити провокації, примножувати жертви», – констатував глава УПЦ КП, додавши, що іхнію метою є руйнування української державності, створення приводу для відкритого збройного вторгнення Росії на територію України і окупациії наших земель.

Крім того, зазначив патріарх, контролювані російською владою ЗМІ продовжують небувалу за своїм розмахом кампанію брехні, що також спирається на неоголошеної війни проти України. «Учасникам цієї кампанії слід пам'ятати, що свідоме примноження неправди є служінням сатані», – наголосив глава УПЦ КП.

При цьому він підкреслив, що, «чинячи зло, російська влада намагається приховати правду – так само, як це робилося під час окупації Криму, коли ця влада відмовлялася визнавати російську належність окупованіх військ. Але від Бога не сковати правди – Він все бачить і кожному відплатить згідно із заслуженим».

«Тому від імені Церкви ще раз закликаю керівництво Росії та його підлеглих і попілчників в Україні одуматися, зупинитися, не примножувати гріхів,

ПРАПОРОНОСЕЦЬ

(Закінчення.

Поч. у № 17-18)

...Довго стояв біля пам'ятника зі своїм іменем рядовий запасу Іван Яцуненко на героїчній висоті. А в пам'яті, мабуть, не раз поставали одна за одною картини фронтової юності: відхід з боями, оборона Переякому, дві невдалі втечі з концтаборів і втеча з-під розстрілу, перехід лінії фронту, прорив до Криму, штурм Сапун-гори, евакошпиталь, воєнні шляхи Європою. В роздумах повернувшись додому і не знав, що й робити. Але ще з більшою завзятістю Іван Яцуненко став працювати в колгоспі. Героя за кермом можна було зустріти і на знову побудованій московській трасі, а частіше, у вегетативну пору, на полях рідного колгоспу біля самого Сиваша. Багато справ у колгоспного водія і навесні, і влітку, і восени. В посівну треба часно підвезти на польові стани збіжжя, доставити реманент. На дворі ледь розвиднється, а Іван Карпович вже заправляє машину іде туди, де вже рокочуть трактори. В середині літа починається збирання врожаю зернових — справжня

битва за хліб, коли не можна гаяти жодної хвилини. Слідом за зерновими досягають баштанні та виноград, а потім й овочі. І все треба встигнути зібрасти без втрат. В цю пору у колгоспного шофера робочий день триває майже добу. І, як бувало на фронті, тільки тепер вже на машині Іван Яцуненко також самовіддано виконував свій обов'язок, квапився дославити на базу кавуни, дині, картоплю, капусту, моркву. Одного разу пройшла така злива, що зупинився весь транспорт. «Фронту доставляли все необхідне для бою і життя в будь-яку негоду. Будемо пробираються», — сказав своїм товаришам-водіям Іван Яцуненко, і першим вирушив в путь. З полів до найближчої дороги хоч з якимось покриттям — два десятки кілометрів. Коли не допомагали ланцюги на колесах, підкладав під колеса хмиз з чагарника та курай і їхав далі. Прокладеною нам колією слідували інші. Свіжі овочі нового врожаю, яких чекали мешканці міста на ярмарку, були доставлені вчасно. Чим не подвиг трудовий? І так майже весь

рік поспіль! Дві, а то й три норми — таким був щоденний виробіток водія-Героя в гарячі дні сівби та збирання врожаю. Високе усвідомлення свого обов'язку, відчуття особистої відповідальності перед артильним колективом, перед Батьківщиною — ось, що завжди керувало людиною з великим серцем патріота. І Батьківщина його не забула. Через 10 років після легендарного штурму, 4 червня 1954 року Указом Президії Верховної Ради СРСР Івану Карповичу Яцуненку було присвоєне високе звання Героя Радянського Союзу з врученням Золотої Зірки (№10816) і Ордена Леніна. Крім цього, Герой був за свою ратну і мирну працю нагороджений багатьма бойовими і трудовими орденами і медалями. Колгосп побудував йому великий і світлий будинок, де мешкала вся велика родина Івана Карповича. Керівництво колгоспу, в особах голови колгоспу Ємця Івана Івановича та партторга Гаркавенка Миколи Матвійовича, допомогло Івану Карповичу придбати автомобіль «Победа». Після отримання високої нагороди Батьківщини клопоту у колгоспного водія поблизу. Односельці села Просторне довірили йому бути засідателем в народному суді. А коли над селом сутінко, Іван Карпович сідав за стіл і читав свіжу пошту. Йому писали колишні фронтовики, молоді бійці Радянської Армії, закордонні друзі. Ось лист з Н-ської частини Південної групи військ, розташованої в Угорщині: «Недавно заступник командира з політчастини розповів нам про подвиг, здійснений Вами під час Великої Вітчизняної війни. Ми пишаємося Вашим героїзмом і намагаємося в усьому бути схожими на таких людей, як Ви. З повною свідомістю свого обов'язку перед Батьківчиною ми несемо службу в лавах Радянської Армії. Знайте, що ми нікому не дозволимо посягнути на нашу землю. Бажаємо Вам, дорогий Іване Карповичу, найкращих успіхів у праці, щастя в сі-

мейному житті...».

Серед отриманої пошти був лист від вчителя корейської школи Пак Пір Хо. Закордонний друг просив Івана Карповича докладно написати про свій подвиг під час війни і про роботу в колгоспі. В листі північнокорейський патріот і вчитель Пак Пір Хо пише: «На прикладах високої бойової майстерності і трудової доблести радянських людей ми виховуємо корейських дітей, вчимо їх бути справжніми патріотами своєї Батьківщини...».

Коротко і просто відповів Іван Карпович на листи своїм численним дописувачам: «Героїзм радянських людей був завжди масовим. Всі діяли на полі бою, як підказувало серце. А у серці кожного з нас горить незгасна любов до Батьківщини. Її ми готові віддати всії свої сили, а якщо треба — і життя».

В 1956—1957 роках художник-баталіст П. Т. Мальцев написав картину «Штурм Сапун-гори», що стала основою для створення діорами «Штурм Сапун-гори 7 травня 1944 року», здійснену в авторстві з колективом студії військових художників імені Грекова Н. С. Присєкіним та Г. І. Марченком. Один з центральних фрагментів Діорами зображував подвиг рядового Івана Яцуненка, що підхопив червоний прapor з рук смертельно пораненого товариша. Його фігура з червоним прапором зображені зображені на самому гребні Сапун-гори. В серпні 1959 року батальнє полотно було доставлене з Москви в Севастополь і разом з предметним плафоном поміщене в напівкруглій будівлі Діорами, спеціально побудованій на Сапун-горі. Урочисте відкриття Діорами відбулось 4 листопада 1959 року, через 15 з половиною років після героїчного подвигу радянських солдатів. Число відвідувачів Діорами за 55 років давно перевишило сто мільйонів! Таким чином, з повною впевненістю можна сказати, що Іван Карпович Яцуненко став найвідомішим джанкойцем у світі! Фрагмент Діорами, де відображені

І. Яцуненко

подвиг І. К. Яцуненка, художники подарували Стефанівській школі Джанкійського району Кримської області.

З 1963 року Іван Карпович став жителем містечка: отримав у Севастополі 3-кімнатну квартиру на вулиці Горпищенка, де зараз живе його дочка Людмила. Багато разів брав участь в зустрічах з громадськістю і молоддю, гостями міста. Працював пропагандистом міського товариства «Знання». Читав лекції, проводив екскурсії по Сапун-горі серед гостей міста-героя та відпочиваючих санаторіїв і баз відпочинку з Південного берега Криму.

Ось одна з відозв на фотографії, надіслана Івану Карповичу відпочиваючими: «Група відпочиваючих. Ялта з санаторію «Узбекистан» побували на екскурсії в легендарному місті-герої Севастополь і під час огляду Діорами були щасливі побачити там Героя Радянського Союзу І. К. Яцуненка і попросили його сфотографуватися з нами. Дорогий Іване Карпович! Надсилаємо Вам це фото на пам'ять і ба-

жаємо міцного здоров'я, довгих років життя і благополуччя!».

Іван Карпович виховав разом з дружиною Варварою Василівною шістьох дітей (четирьох синів і двох dochok). Помер І. К. Яцуненко 10 лютого 1983 року, не доживши півтора місяця до 60 років. Похований Герой під Севастополем, на цвинтарі селища Джанкії. Вічна йому пам'ять. Діти Івана Карповича продовжують династію Яцуненків, залишивши сім онуків та двох правнуків. Діти Героя — син Петро і дочка Людмила — мешканці Севастополя. Петро Іванович, схожий на батька, як дві краплі води, мешкає разом з матір'ю Варварою Василівною.

Земляки не забули Івана Карповича. Все частіше в наші часи згадують про подвиг Івана Яцуненка, особливо на травневі свята. На прикладі Героя свого часу виховано не одне покоління. Тим більше, з особливою гостротою відчуваєш гордість за наших воїнів, за українців, які безстрашно вступили в жорстоку битву з фашизмом, котрі кров'ю і своїми життями відстояли свободу Батьківщини, визволили Європу від фашизму і здобули Перемогу. Серед них наш земляк Іван Карпович Яцуненко, яким та-кож пишається Дніпропетровщина, його мала батьківщина, де він народився. Ім'я І. К. Яцуненка золотими літерами вписано в історію Великої Вітчизняної війни. Герою — слава!

Віктор ТУРЧИН,
краєзнавець

м. Джанкой

Петро Іванович і Варвара Василівна Яцуненко — син і дружина Героя

Іван Яцуненко з односельчанами

ФРОНТОВІ ПІСНІ

Серед багатьох пісень, створених у часи Другої світової війни, були не тільки геройчні і патріотичні, а й ліричні, до яких, зокрема, належить «Смуглянка». Це пісня про кохання, про те, як юнак зустрівся з красивою дівчиною-молдаванкою, покохав її. Вони розлучилися, але знову зустрілися в партизанському загоні.

«Смуглянку» дуже любили бійці за лагідні і ніжні слова, за чудову і запальну мелодію. Вона часто лунала у хвилині відпочинку, підносила настрій, збудьорюючи фронтовиків. Ця пісня лейтмотивом проходить через кінофільм українського кіноактора і кінорежисера Леоніда Бикова «В бій ідути» одні «старики», її із задоволенням співають і понині.

СМУГЛЯНКА

Сл. Я. Шведова

Муз. А. Новикова

Как-то летом на рассвете
Заглянул в соседний сад,
Там смуглянка-молдаванка
Собирает виноград.
Я краснею, я бледнею,
Захотелось вдруг сказать:
«Станем над рекою
Зорьки летние встречать».
Раскудрявы клен зеленый, лист резной,
Я влюбленный и смущенный пред тобой.
Клен зеленый, да клен кудрявый,
Да раскудрявы, резной!
А смуглянка-молдаванка
Отвечала парню так:

«Партизанский молдаванский
Собираем мы отряд.
Нынче рано партизаны —
Дом покинули родной, —
Ждет тебя дорога
К партизанам в лес густой».

Раскудрявы клен зеленый, лист резной,
Здесь у клена мы расстанемся с тобой!
Клен зеленый, да клен кудрявый,
Да раскудрявы, резной!

И смуглянка-молдаванка
По тропинке в лес ушла.
В том обиду я увидел,

Что с собой не позвала.
О смуглянке-молдаванке
Часто думал по ночам...

Вновь свою смуглянку
Я в отряде повстречал!

Раскудрявы клен зеленый, лист резной,
Здравствуй, парень,
мой хороший, мой родной.
Клен зеленый,
да клен кудрявый,
Да раскудрявы, резной!

ФРОНТОВІ ПОБРАТИМИ

Муз. А. Пашкевича

Сл. Д. Луценка

Часто сняться вам села

у громах і пожежах.

Безіменні висоти,

де вмирали батьки і сини.

Фронтові побратими,

вас все менше і менше,

Хто в боях дні і ночі

заглядав смерті в очі

На кривавих дорогах війни.

Слава героям, слава й хвала.

Молодість ваша в боях одцвіла.

Сплять у братських могилах

рядові і комбати,

Хто від злій навали

отчу землю в боях боронив.

Фронтові побратими,
vas ne tak vже й багато,

тих, кого рідна мати

проводжала в солдати

На криваві дороги війни.

Вас і в День Перемоги

крає болем скорбота,

І печуть давні рани,

хоч на грудях цвітуть ордени.

Фронтові побратими

в батальйонах і ротах.

Десь іде в патронахах

горда молодість ваша

На кривавих дорогах війни.

Слава героям, слава й хвала,

Молодість ваша в боях одцвіла.

Сплять у братських могилах

рядові і комбати,

заглядає смерті в очі

На кривавих дорогах війни.

Цьогоріч переддень 9 травня для нас не тільки очікування звичного свята, а й час, сповнений тривог. Адже антиукраїнські сили саме на цей день призначили свій «останній і рішучий бій». Чому ж відзначення дати настання миру після найстрашнішої у ХХ столітті війни обіцяє нам такі непрості випробування? Про це — в інтерв'ю «Укрінформу» директора Українського інституту національної пам'яті, кандидата історичних наук Володимира В'ЯТРОВИЧА.

— Пане Володимире, день закінчення Другої світової війни відзначають по всій Європі. І щось не пригадується, що там були якісь велики експресії з цього приводу... Чого ж у нас він став настільки контроверсійним?

— Справа, насамперед, у радянській спадщині. День Перемоги був одним із центральних свят у радянському каноні. І хоча СРСР уже немає, День Перемоги зберігає свій радянський формат. У частині пострадянських республік це виявляється у військових парадах, використанні червоних прапорів, іншої символіки. А для багатьох людей у незалежній Україні, коли стала відома правда про злочини комуністичного режиму, червона символіка стала неприйнятною. Так само для них є неприйнятним формат, коли йдеться лише про триумф Радянського Союзу як держави, але забуваються особистості, які здобули цю перемогу, — ветерани. Поряд зі старими радянськими поглядами вже проростає запит на нове бачення свята — уже в українському форматі. Коли вшановуються конкретні вояки, завдяки яким вдалося перемогти нацизм, коли відзначається неймовірно великий внесок українців у цю справу. Причому як тих, хто воював у лавах Червоної Армії (а їх було понад мільйон), так і тих, хто перебував у лавах союзників по Антигітлерівській коаліції: у польській, канадській, американській. Та і в Українській повстанській армії, яка теж боролася проти нацистів.

І найголовніше — є запит оцінити цю війну як таку, що виграна мужністю вояків усупереч безглупдій політиці Сталіна і радянського керівництва, які бездумно жертвували мільйонами людей. Але є й чимало тих (особливо у Росії), хто цю війну і День Перемоги намагається використати для реабілітації Сталіна і сталінізму. Це — неприйнятно! Я переконаний, коли в Україні приживеться європейський формат відзначення Дня Перемоги, коли культ війни змінить повага до героя, який загинув за свою Батьківщину, — громадське напруження поступово зникатиме.

— Ви сказали — для багатьох людей неприйнятні радянські традиції і, наскільки я знаю, пропонуєте перенести відзначення кінця війни на 8 травня, як у Європі. Але соціологія свідчить: 80% українців саме день 9 травня вважають святом. І якщо зважити, що Майдан підтримували десь 60-70% українців, то виходить, що кожен четвертий з тих, хто за європейський вибір, водночас не відмовляється й від радянських традицій. Чи не відштовхнути їх запропоновані вами новації?

— Я би з вами тут не погодився. Люди святкують 9 травня, і це нормально. Ми пропонуємо поряд із відзначенням Дня Перемоги (що надзвичайно важливо, насамперед, для учасників цієї війни) разом з іншими європейськими країнами 8 травня вшановувати пам'ять загиблих у роки Другої світової війни. Не заміна однієї дати іншою, а розширення контексту відзначення. Причому 8 травня — це день пам'яті й примирення, а 9-те — Перемоги. І до речі, це відповідає рекомендаціям Резолюції ООН ще від 2005 року.

Друге. Те, що люди відзначають День Перемоги, зовсім не свідчить про те, що вони прагнуть робити це у радянському форматі. Для багатьох важлива насамперед можливість згадати предків, які брали участь у війні, піти на могили, вшанувати їх. І дуже небагато тих, хто (головним чином це люди старшого покоління, а також заангажовані лівими політичними рухами) День Перемоги сприймають виключно під червоними прапорами.

Абсолютна більшість молоді бачить цю подію із точки зору українця. А це означає: 8-9 травня нашим прaporом Перемоги є синьо-жовтий прапор. Чому? Бо відбулася перемога над одним із тоталітарних режимів, які ставили за мету ліквідацію українців як національної спільноти. Це особливо актуально нині, з огляду на російську агресію, в якій радянська символіка й ідеологія використовуються для дестабілізації.

І коли ми виходимо за межі радянських стереотипів, ми бачимо, як руйнуються радянські кліше. Бачимо іншу історію, набагато дра-

серу Микиту Михалкова запитали, навіщо ця повсякчасна демонстрація сили. І він відповів: «А народ має бути готовим до війни». Тоді над цим можна було посміятися. А тепер думається: може, й нам треба було паради проводити? І виявилися геть не готовими до бойових дій...

— Не згоден! Вважаю, що військові паради — це підтримування культу війни і агресії. Перший парад Перемоги, як відомо, відбувся в 1945 році і свідчив, власне, про перемогу над нацизмом. Потім, і це маловідомий факт, День Перемоги в СРСР не відзначався аж до 1965 року. Чому? Тоді ще було надто багато учасників війни, чимало калік, які не сприймали аж надто тріумфального святкування. Надто незагоєною в інній пам'яті була правда про війну і бездарне командування, за яке заплатили життям мільйони людей. Святом 9 травня стало вже за Брежнєва, з

«БАГАТО БУЛО ВИПАДКІВ, КОЛІ ЦІЛІ ДОВОЄННІ РАЙВІДДІЛКИ МІЛІЦІЇ СТАВАЛИ ДО ПОСЛУГ НІМЕЦЬКОЇ ПОЛІЦІЇ»

— Ale ж на прикладі героя Великої Вітчизняної війни ще гартували дух, виховували готовність до само-пожертви. А здатися у полон вороговів вважалося зрадою...

— Підхід до полонених як до зрадників — це суто радянська паддигма... У 1941 році десятки тисяч вояків були кинуті іннім командуванням напризволяще. Вони здалися в полон і після того перестали вважатися «своїми», перетворилися на зрадників. Інші здавалися з ідейних міркувань — не хотіли воювати «за Родину, за Сталіна». Тому що для них Сталін — той, хто за кілька років перед цим нищив інні села. Мільйони, які потрапили в 1941-му та на початку 1942-го в полон, загинули в німецьких табо-

підготовки збройних сил і спецслужб низький, що дуже низький рівень патріотизму в цілих регіонах країни, які залишаються такими острівцями радянської свідомості, на які, власне, і прагне опертися Путін у своїй агресії.

— Ви виступаєте ініціатором створення своїх, українських традицій святкування 9 травня, свого «ритуалу», який би відрізнявся від російського, радянського, до якого ми звикли. В чому він полягає?

— Я не кажу: все мініатю. Місцем ритуалу мала бути Могила Невідомого солдата, як і за радянських часів. Ale ці урочистості слід максимально олюднити. Важливо, щоб у вшануванні пам'яті жертв війни брали участь і вояки, що виявили героїзм сьогодні. До прикладу, всім уже відомий полковник Мамчур, думаю, заслужив, щоб цього року 9 травня разом із ветеранами, найвищим керівництвом держави брати

ЛИШЕ ТАМ, ДЕ ПАМ'ЯТАЮТЬ ПРО ЗАГИБЛІХ, Є ТІ, ХТО ЗАХИЩАЄ ЖИВИХ

ДИРЕКТОР УКРАЇНСЬКОГО ІНСТИТУТУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ
ВОЛОДИМИР В'ЯТРОВИЧ

матичнішу, набагато важчу. Не те, що нам пропонує російська пропаганда, — «наші» і «німці». На жаль, у Другій світовій війні нерідко українці боролися за чужі інтереси й убивали одне одного в чужих уніформах.

— **Мабуть, у кожній війні таке є...**

— А особливо у війні на території народу, який не має держави. І це визначальний урок минулової війни: цінність власної Української держави.

— **I все ж Вам не здається, що певною мірою в якісі часи ми «перегнули» зі знищеннем «радянського формату»? Було й смаження яєчні на Вічному вогні, руйнування обелісків...**

— Не підтримую жодних форм зневаги до загиблих. Солдати, які загинули на території України, мають бути вшановані. Це важливо для майбутніх поколінь. Переконаний, що тільки в тій країні, де пам'ятають про загиблих, є ті, хто готовий захищати живих. І через це я засуджу будь-які подібні спроби...

— ...Тож Ганну Сінькову, яка в досить епатажний спосіб біля Вічного вогню висловила свій протест проти радянських традицій і була покарана судом за часів Януковича, за судили справедливо?

— Я не знаю мотивів її вчинку, але абсолютно його не підтримую.

Але аналогічно не підтримую таких судових вироків, її вчинок слід було оцінювати не у кримінальній, а у моральній площині. Символіка Вічного вогню і Могили Невідомого солдата, насправді, є міжнародною. Важливо, коли Україна вшановує невідомого вояка, який поклав своє життя за Батьківщину. Нещодавно на Аскольдовій могилі перепоховали загиблого майданівця, якого не вдалося ідентифікувати. І в цьому — продовження традиції вшанування безіменного героя.

Треба також пам'ятати: часто-густо інформація про зневагу до пам'ятників, їхне руйнування є результатом російської пропаганди. Часом іде свідома підміна поняття: говорять про могили червоноармійців, коли насправді йдеться про прославлення НКВДистів, тобто тих, хто був інструментом репресії, аналогічно як гестапо.

«ВІЙСЬКОВІ ПАРАДИ — ЦЕ ПІДТРИМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ВІЙНИ Й АГРЕСІЇ»

— Щодо парадів. Ви проти їхнього проведення. Дійсно, в сучасній Росії паради помпезні. Кілька років тому відомого прихильника Путіна режи-

невід'ємним атрибутом — військовими парадами. Для чого вони були потрібні? Як елемент пропаганди в «холодній війні». Щоб показати: ми готові до війни, ми можемо погрожувати світові.

Такий підхід до вшанування загиблих — хібний. Сумніваюсь, що загибли в роки Другої світової хотіли б повторення війни. Цим способом користується Росія, яка таким чином викорує агресивний мілітаристичний дух у власних громадян, це загрожує Україні.

— **Ви проти парадів на 9 травня?**

— Проти парадів на 9 травня — точно. І загалом, не знаю, чи потрібні військові паради такого загальнонаціонального значення... Хіба що до Дня Незалежності. Щоб показувати готовність українців відстоювати незалежність. Це буде доречнішим. А от 9 травня ми маємо зосередити увагу не на підготовці до якоїсь нової війни, а на тому, аби ніколи знову її не допустити.

— **I все ж, чи не здається Вам, що той пацифізм, який ще від Горбачова почався, зіграв з нами злий жарт?**

— Я думаю, що це нормально для суспільства — бути незвичним жити у війні.

— **Але сьогодні це нам дорого коштує...**

— Демократичне суспільство не може весь час жити очікуванням війни. Радянський Союз десятиріччями готувався до війни, і ми бачимо, до чого це привело радянську економіку, суспільство, культуру — по суті, до повного винищення. Очікування війни передбачає мобілізацію, надзвичайну дисципліну, жорстку підпорядкованість. А це деформує свідомість людей, руйнує культуру, нормальний демократичні процеси в державі. Росія — типовий приклад. У результаті ми бачимо, як вона переформується на авторитарну державу, де знівелювано всі демократичні принципи. А військові паради є лише одним з маркерів.

Безумовно, коли війна стоїть на порозі, треба бути готовими до мобілізації. І елементом підготовки до неї має бути патріотичне виховання. Але в жодному разі ми не повинні весь час зомбувати людей, з огляду на якісі майданів війни, перетворюючи їх на бездумних вояків. Подивіться для прикладу на американське суспільство. Вони не готовуються до війни. Але за потреби Америка як держава завжди до неї готова.

рах, бо Сталін не визнавав їх військовополоненими, не підписав жодних конвенцій щодо їхніх прав. У той час, як більшість таких самих військовополонених французької, британської, американської армій пережили Другу світову війну. Можна по-різноманітно оцінювати їхній вчинок. Але вони заслуговують на людське ставлення. Нещодавно читав у спогадах про радянсько-фінську війну: відбувається обмін на кордоні фінських полонених на радянських. Щойно фінських відпустили до своїх, їх усі почали обіймати, плакати й пригощати. Натомість радянських — одразу заарештували.

— **А як бути з нашими «альфівіями» та десантниками, які здалися без бою при повній зброй російським диверсантам у Слов'янську? Вони — зрадники чи ні? Обнімати їх і пригощати?**

— Думаю, що обставини далеко не такі самі. Як і мотивації. Говорити про тих людей, які сьогодні здаються в полон, що вони не мають підстав захищати Україну як державу, думаю, не можна. Держава, можливо, недостатньо приділяла увагу соціальній підтримці військовослужбовців. І це її провінія. Але разом з тим вони давали присягу на вірність Україні і вони є українцями.

— **Можливо, нинішні дії наших військових такі мляві тому, що ми не сформували в них певний моральний стрижень? Той, що був у багатьох воїків минулової війни...**

Ще у 2005 році в часописі «Українське слово» я опублікував що свою розвідку. Зважаючи на події, які відбуваються зараз в Україні, подумав, що вона залишається й надалі актуальнюю. Бо тільки-но починається передвиборна кампанія в Україні, як одразу виникає мовне питання, адже кандидати намагаються ініціюванням чинника російської мови виграти вибори, обіцяючи мільйонам українських безбатьків та частині російського населення, що російський мові буде надано статус державної, як тільки вони прийдуть до влади. Мотивують вони це тим, що в Україні живе російськомовне населення, яке хоче мати державною мовою російську...

Я не проти того, щоб росіяни в Україні розмовляли російською мовою, бо це їхня рідна мова. Але я — проти того, щоб вони нам, корінній нації, нав'язували свою мову як державну в Україні! Чому вони не нав'язують російську мову як державну в Ізраїлі, Латвії, Естонії, США, Німеччині, Франції, де мають свої доволі велики громади? Бо чудово знають, що в цих державах діють закони, поважати які зобов'язані всі. І росіяни також. То й в Україні вони б мали поводитися так само.

Але, на жаль, тут вони, вимагаючи визнання російської мови державною, об'єдналися із доморощеними безбатьченками. Але ж держава наша — унітарна. То яка може бути в ній двомовність? Тим паче, що ні греки, ні поляки, ні кримські татари, ні болгари, ні румуни, угорці, білоруси, чехи, німці, які живуть в Україні, аж ніяк не росіяни. Вони поважають права корінної української нації на самовизначення, не вимагають, щоб їхня мова була другою державною в Україні.

Чи не час в Україні росіянам задуматись, що українці, які населяють сьогодні Росію, поводяться в цій державі як законослухняні громадяни, не вимагають, щоб українська мова була другою державною в Росії хоч би в тих регіонах, де вони компактно проживають (Кубань, Зелений Клин, Тюмень, Воронезька, Курська, Белгородська області...). Мало того, українці в Росії не мають ні своїх шкіл (на Кубані усі українські школи ще в радянські часи зліквидували), ні своїх церков, ні своїх театрів, ні музеїв... А тим часом в Україні тисячі російських шкіл, дитячих садків, театрів, музеїв фінансуються з державного бюджету. Де ще росіяни мають такі права? У США, Ізраїлі, Канаді? У більшості українських церков богослужіння ведеться російською мовою і підпорядковані вони Москві. Невже цього росіянам та П. Симоненку, М. Добкіну, Н. Вітренко, О. Царюву, О. Єфремову, А. Ківалову, В. Колесніченку, П. Губареву, В. Пономарьову, Нелі Штепі, Г. Кернесу замало? На керівних посадах у Києві та на Донбасі якщо не етнічні росіяни, то росіяни з російським громадянством. Росіяни самовільно познімали українські державні праціори на урядових установах в Донецькій, Харківській, Луганській областях, не говорячи вже про Крим, і замінили їх російськими. Уявіть собі, якби українці зняли московський триколор в обласних та районних центрах Росії на державних установах і замість них встановили українські стяги? А в Україні ро-

сіянам можна чинити все, і це вже стало законірним явищем. Офіцер спецназу Росії Ігор Стрелков у Слов'янську керує спецзагоном російських терористів. Росіяни заарештували київського студента Юрія Поправка та депутата Володимира Рибака в місті Горлівка на очах у «української міліції», закатували їх і понівечені тіла викинули в річку біля міста Слов'янськ. В третьому тисячолітті Росія знову стала на сталінський шлях розвитку,

сійські вчені над російською історією: а що ж було в нас до XIV століття? Архітектура була — церкви, живопис — ікони, фрески. А література, літописи? А життя народу? Де наша історія до XIV століття? Неваже ж і далі нам робити відлік існування нашого народу з Уарта на озерах Ван, потім — Київська Русь, потім — Велике Князівство Литовське, а тільки тоді — Московське царство? Якщо в нас до XIV століття не було ні історії, ні літератури — то не так страшно, ми ж бо за XVII, XVIII, XIX століття стільки всього набули, так розбагатіли на історію, літературу! Навіщо ж привласнювати чуже?..».

Уже 1658 року український уряд висловив своє невдовзі відмінення політикою Москви сутичка з Україною, і гетьман Іван Виговський пояснював зарубіжним послам, що спо-

в Україні. Проялюструємо це, зокрема, інструкцією Катерини II генерал-прокуророві сенату князеві В'яземському (мовою оригіналу): «Малая Россия, Лифляндия и Финляндия суть провинции, которая правятся конфирмованными им привилегиями, нарушил онъя отрешениемъ всехъ вдругъ весьма непристойно б было, однако же называть ихъ чужестранными и обходиться съ ними на такомъ же основании есть больше, нежели ошибка, а можно называть с достоверностью — глупостью. Сии провинции, также и Смоленскую, надлежитъ легчайшими способами привести къ тому, чтобы они обрусили и перестали бы глядѣть какъ волки въ лесу. Къ тому приступъ весьма легкий, есть ли разумные люди избраны будутъ начальниками въ техъ провинцияхъ; когда же въ Ма-

**Дмитро ПОЖОДЖУК,
сільський голова села Космач, заслужений
майстер народної творчості України**

ДІЇ БРАТА ЧИ КАТА?

а це красномовно засвідчила першотравнева демонстрація в Москві, де москвичі вийшли на маніфестацію з портретами катів народу Сталіна, Берії, Сталінська Росія знову хоче завоювати світ і через Україну йде в наступ на Європу.

Більшу частину періодичних видань і книг в Україні сьогодні видають російською мовою. То що, виходить, росіянам і цього не вистачає?..Хотіді захистити права українців в Україні на свою мову, культуру, релігію? Чому це питання постійно повинно виникати в Україні?

Безумовно, і в Росії, і в Україні є росіяни, які ставляться до українців і України шанобливо, намагаються, щоб відносини між нашими двома державами і двома народами були толерантними, добросусідськими... Але як зрозуміти, що вищий орган державної влади в Росії — Державна Дума одноголосно приймає рішення дозволити президенту В. Путіну ввести війська Росії на українські землі нібито для захисту росіян? Від кого захищати? Чому президент Росії В. Путін заявляє, що Південь Україні ніколи не належав Україні? Чому теперішня Росія вказує країні, як вона має жити?

Міне час і частина росіян визнають те зло, яке принесла Москва українцям. Так, Емілія Ільїна в 1990 році на сторінках «Літературної України» аргументувала: «Ми, росіяни, російська імперська сила, приєднали Україну, і ось уже четверте століття цупко тримаємо за неї, випромовуючи з неї всі національні цінності українського народу. Розгребували українську історію, витоптали, перетворили її в пустель. Та однакож опустили і свою власну історію. Якби Карамзін почав шукати історичні документи, що стосуються нашої історії до XIV століття, то скільки росіян живе у Львові сьогодні? Гадаю, тут коментарі зайді. Уявіть собі, шановні читачі, який би галас зчинили росіяни, якби українці в Росії вимагали статусу другої офіційної державної української мови так, як це чиняли росіяни в Україні?

Власне, час сказати, скільки важить російська мова для

нукalo Козацьку Республіку вийти з-під царської опіки: «...Перед Богом і всім світом свідчимо: наше військо отримало запевнення і зобов'язання від Великого князя московського, і ми сподівалися — з уваги на спільну релігію і на той факт, що ми добровільно прийшли його протекцію, — що Великий князь буде справедливий, прихильний і великудущий супроти нас, що він не буде прагнати знищенню наших вольностей, а навпаки — буде їх закріплювати, як це він тоді пообіцяв. Але не судилося нашим надіям здійснитись... У Києві, нашій столиці, — такого не бувало нівіть за польського панування, — побудовано фортецю і там приміщено московський гарнізон, щоб нас у робстві тримати. Ми бачили приклади такої неволі в Білорусі, де двісті шляхетських родин, хоч вони добровільно приєдналися до них, насильно депортували до Москви. Дванадцять тисяч міщан з Могилева та інших районів Білорусі були вивезені до лісів московських, а на їх місце привезено колоністів з Москвою...» (Архів Юго-Западної Росії).

Так само було заселено росіянами й українські землі. На місце винищених українців швиденько прибували з Москви росіяни і заселяли наші етнічні землі. Чи не варто тепер нашим росіянам задуматись, звідки вони взялися в Україні і яким способом, та чи мають вони моральне право диктувати українцям, як ім жити і якою мовою розмовляти? Коли Москва уже в радянські часи вимордувала у своїх концтаборах цівіт української нації, то в Україні швиденько привели росіян і призначили їх на керівні посади... Зазначу, що до війни у Львові жило тільки 19 російських родин. А скільки росіян живе у Львові сьогодні? Гадаю, тут коментарі зайді. Уявіть собі, шановні читачі, який би галас зчинили росіяни, якби українці в Росії вимагали статусу другої офіційної державної української мови так, як це чиняли росіяни в Україні?

Мимохіт пригадуються віршовані рядки Степана Руданського:

Україно. Україно.
Моя рідна мати!

Чи ще довго над тобою
Будуть панувати?
Чи ще довго кривавицю
Будуть з тебе пити?
Ta ѹ діточок твоїх біdnих
Вікайданах водити?
Твоя слава — у могилі,
A воля — в Сибірі,
От що тобі, матусенько,
Москалі зробили!..

Не по братів-росіян говорить Степан Руданський. Ой, ні! Він, як і Панас Мирний, Павло Грабовський, Гнат Хоткевич та інші видатні українці, мав на увазі московських загарбників, які

впродовж віків нишли українську націю. Навіть Карл Маркс про росіян був аналогічною думкою: «Перш за все, політика Росії — незмінна, про що її свідчить її офіційний історик Карамзін. Можуть змінюватися її методи, тактика, маневрування, але полярна провідна зоря її політики — світове панування — завжди залишається її вибраною зорею». Гадаю, тут саме час згадати ще вислів Володимира Леніна: «Втратити Україну — втратити голову». Чи це були слова браті? А чи — завойовника?.. Тож не випадково в Україні в усі часи Москва прагнула поселити якомога більше росіян. І ті росіяни не капали буряки чи вирощували пшеницю, не рубали ліс (бо і в Росії вони цього не робили), а обіймали керівні посади і скерували усі свої зусилля на нищення української нації. Мовою ката (російською) 11 серпня 1932 року кат народів Й. Сталін писав у листі до одного ката Л. Кагановича: «...Саме главное сейчас — Украина. Дела на Укра-

їнівсягає, покриває бездіяльність, а порой пряме предательство районных работников, разослали решительное предупреждение всем уполномоченным, а 10 наихудших сняли с работы и дело об их пребывании в партии передали в ЦКК. Из десяти снятых 7 были посланы ЦК КП(б)У и 3 — обкомами. 38 основных районов Украины должны еще дать 32 млн. пудов хлеба — свыше 40% оставшегося к заготовке без гарнца хлеба по республике. Еще 50 мощных районов должны дать около 30% оставшегося к заготовке хлеба. Из 38 основных районов — 21 в Днепропетровской и 15 в Одесской областях. На этих районах сосредоточиваем наше внимание...».

Отже, мовою ката, але аж ніяк не браті, Москва затвердила Голодомор в Україні, а компартія України та інші безбатьченки намагаються сьогодні ції мові надати статус державної. Коли голод вразив значну територію, на якій мешкали мільйони українців, уже неможливо було зро-

тише з рук вон плохи. Плохо по партійній лінії. Говорят, що в двух областях України (кажеться, в Київській і Дніпропетровській) около 50-ти районов высказались против плана хлебозаготовок, признав его нереальным. В других районах обстоит дело, как утверждают, не лучше. На что это похоже? Это не партия, а парламент, карикатура на парламент. Вместо того, чтобы руководить районами, Косиор все время лавировал между директивами ЦК ВКП(б) и требованиеми районов и вот долавировался до ручки. Правильно говорил Ленин, что человек, не имеющий мужества пойти в нужный момент против течения, не может быть настоящим большевистским руководителем. Плохо по линии советской. Чубарь — не руководитель. Плохо по линии ГПУ. Реденс не пле-чу руководить борьбой с контрреволюцией в такой большой и своеобразной республике, как Украина.

Если не възмемся тепер же за въправление положенія на Украине, Україну можем потерять. Имейте в виду, что Пилсудский не дремлет, и его агентура на Украине — во много раз сильнее, чем думает Реденс или Косиор. Имейте также в виду, что в украинской компартии (500 тысяч членов, хе-хе) обретается немало (да, немало) гнилых элементов, сознательных и бессознательных петлюровцев, наконец — прямых агентов Пилсудского. Как только дела станут хуже, эти элементы не замедлят открыть фронт внутри (и вне) партии. Самое плохое — это то, что украинская верхушка не видит этих опасностей...

...Поставить себе целью превратить Украину в кратчайший срок в настоящую крепость СССР; в действительно образцовую республику. Денег на это не жалеть.

Уже 21 грудня 1932 року Лазар Каганович надіслав Сталіну телеграму такого змісту: «Вечером 20 и 21 декабря на заседании Политбюро ЦК КП(б)У наметили ряд практических мер по усилению хлебозаготовок. Ввиду того, что значительная часть уполномоченных от-

Не оминула лиха доля і українського художника І. Падалку, якого 29 вересня 1936 року було заарештовано, а 13 липня 1937 року Військова колегія Верховного суду СРСР засудила як «учасника націонал-фашистської терористичної організації, що ставила за мету відторгнення України від СРСР та реставрацію капіталізму», до вищої міри покарання — розстрілу. Вирок було винесено російською мовою і в той же день виконано (Архів ЦК ДБ України по Харківській області. — Спр. 014860 — Арк. 6,20). Сьогодні не всі знають, що Іван Васильович Падалка — відомий український художник, який народився 15 листопада 1894 року в селі Жорноклови Золотоніського повіту на Полтавщині. Він — з кого-то «бойчукістю». У 20-30-х роках роботи І. Падалки експонувалися на виставках в Амстердамі (1929 року), Стокгольмі, Осло, Берліні, Відні, Лондоні, Кембріджі, Ліверпулі (1930 року), Цюриху, Женеві, Празі, Парижі (1931 року), Японії, Венеції (1932 року), Варшаві, Копенгагені (1933 року). Аналогічна доля спіткала тисячі видатних українських художників, письменників, учених...

Уже з лютого 1940 року розпочинається масова депортация українців Галичини і Волині. Особливо — інтелігенції та селян, які чинили значний спротив колективизації. То чи можуть нашадки цих родин мати симпатію до російської мови? Особливо ті, яким батьки розповіли правду. Науковець Михайло Сеньків у монографії «Колективізація західноукраїнського села 40-х — початку 50-х років ХХ століття» (Львів, 2002. — С. 8) підкреслює, що у 1939-1941 роках із Західної України було депортовано десять відсотків населення.

У квітні 1944 року генерал Серов, який керував військовими акціями проти українських повстанців, діпомідав у Наркомат внутрішніх справ СРСР, що згідно із ухвалою НКВС СРСР від 5 квітня 1944 року переселенню з України підлягають 2 тисячі сімей оунівців. Їх відправляли у Красноярський край, здебільшого у Норильський район, на будівництво підприємств гірничобудівної промисловості. Загалом, у 1944-1952 роках кількома етапами у концтабори в Росію відправлено 171 565 членів та прибічників ОУН-УПА (Депортация). Західні землі України кінця 30-х — початку 50-х років. — Т. 2. — С. 351). Відповідно до постанови Державного комітету оборони СРСР від 29 жовтня 1944 року станом на 9 січня 1945 року з України було вивезено на лісорозробки в Комі АРСР, Архангельську, Молотовську і Кіровську області 30 000 спецпереселенців. Уже на початку 1945 року було виселено 4744 родини оунівців, а до кінця цього ж року у з'язку з розширенням військово-чекістських операцій на спецпоселенні вже перебувало 7393 сім'ї членів ОУН-УПА. Ще гірше тортури проти українців почала чинити Москва тоді, коли в березні 1947 року секретariat ЦК КП(б)У очолив Л. Каганович. 23 квітня 1947 року він провів у Львові нараду секретарів обкомів, начальників управлінь МДБ, у якій брали участь 38 осіб, зокрема, голова Ради Міністрів УРСР М. Хрущов, міністр держбезпеки УРСР Савченко. Каганович вимагав посилити репресії. Чи може брат вимагати посилити репресії? Для приборкання національно-визвольної боротьби влада підключила так звані «трійки», які, крім своєї

основної «роботи», займалися і депортациєю «ворожих елементів». Репресії наростили. Існував спеціальний план виселення українців. Приміром, у постанові Ради Міністрів СРСР від 10 вересня 1947 року передбачалося виселити 20 000 сімей із західних областей України для роботи на рудниках. (Літопис нескореної України. — Кн. 1. — С. 292). І план був перевиконаний. 1947 року у рудну промисловість направлено 31 380 родин, або 60 814 осіб (Ярош Б. Тоталітарний режим на західноукраїнських землях. 30-50-ті роки ХХ ст. — Луцьк, 1995. — С. 80). 28 листопада 1947 року міністр внутрішніх справ СРСР С. Круглов доповів заступнику голови Ради Міністрів СРСР Л. Берії: «Згідно з постановою уряду, із західних областей УРСР переселено 26 460 сімей активних націоналістів і бандітів. Відповідно до постанови Ради Міністрів СРСР № 3214-1050 від 10 вересня ц. р. з переселеннями 21 197 сімей (61 066 осіб) направлені на роботу у вугільну промисловість східних районів СРСР. Останні 5264 сім'ї, або 15 202 осіб, направлені в Омську область і використовуються на промислових підприємствах і сільському господарстві». Усього впродовж 1944-1952 років у віддалені райони Росії із західних областей України було депортовано 66 тисяч родин, що становить 203 662 особи. Теперішня та й попередня українська влада настільки боїться Росії, що навіть не згадує про депортацию українців з їхніх етнічних українських земель.

З ініціативи НКВС була «самоліквідована» українська Греко-католицька церква. Керував цією акцією працівник органів держбезпеки Г. Карпов. Він розробив конкретний план знищення УГКЦ, який надіслав Сталіну. Органи НКВС арештували і заслали на катогору голову УГКЦ Й. Сліпого, 10 єпископів, 1400 священиків, 800 монахів, 200 — розстріляли. Неваже це чинив з духовенством старший російський брат? Та — ні! Так вчинили міг тільки кат. Чому росіянам можна було все і за свої вчинки вони так і залишились непокараними?

То ж якій мові ми хочемо надати статус другої державної? Тій, якою Москва писала накази і давала команди розстрілювати українців, літвівців, естонців, грузинів, чеченців, татар? Про це запитують уже з того світу українські гетьмані і козаки, українські студенти, що загинули під Крутами, і новітня «Небесна сотня», близько семи мільйонів українців, заморених голодом, сотні тисяч українських письменників, художників, учених, артистів, кобзарів, священиків, лікарів, учителів і просто добре душі людей, які були заморожані в московських (російських) концтаборах, і ті мільйони українців, кров'ю і слізами яких щедро полита земля «старшого брата» на ім'я — РОСІЯ.

Тож не цураймося рідного слова, рідної історії, рідної культури, не зневажаймо самі себе і не будьмо посміховиськом для інших! Ніби самі напрошується слова Гната Хоткевича: «Раби! Вічні раби! Ви ж мали колись і князів своїх, і державу, а тепер сплюгавились вже так, що сама думка стати свободними вас якає! Боягузи! А по-моєму, не королівську владу нам укріпляти, а зробити країну вільною і незалежною». А хто зробить вільною і незалежною нашу рідну українську мову?

Івано-Франківська область

ДО РОСІЇ — АБО ПОМЕРТИ?

(Закінчення.

Поч. на 1-й стор.)

В Європі було гірше. Бруно Беттельгейм, австрійський професор психології, котрий пройшов табори Дахау і Бухенвальд, називав колись одну з причин того, чому за часів фашизму євреї так слухніно йшли на смерть. Вони, писав учений, до кінця не могли повірити, що виховані й культурні німці, з якими їхні предки мирно жили на одній землі сотні років, здатні на такі звірства. Це не вписувалося в історію світу.

Ось так і нам важко повірити. У багатьох тільки зараз усе починає складатися в пазл. Учасник мітингів у Донецьку, відомий блогер Денис Казанський, спересердя пише:

«Після того, що я побачив у

ци деякілька днів, я більше не сумніваюся, що Росія заважда хотіла нас знищити. Морила голодом, винищуvala, асмілювала абсолютно усвідомлено — саме за українське походження. Тепер у мене немає в цьому сумнівів, оскільки я своїми очима бачив, як намагалися убити за українські пропори в Україні».

Неможливо змиритися з думкою, що тебе хочуть «зачистити». Як прикувати, що увівши заговорити совість? Підставляти голови під зализні прути, а серця — під снайперські кулі? Про що? Квітневі результати соцопитування ВЦВГД (Всеросійського центру вивчення громадської думки) багато що

розставили на своїй місці. Росіяни, виявляється, ніколи не почувалися такими щасливими, як поточного року. Генеральний директор ВЦВГД Валерій Федоров пояснює: «Відсутність поганіх новин сама по собі хороша новина». У нас щодня вбивають людей, а у них це — не є поганими новинами...

А якими тоді?

Важко прозрівати, коли прозріння не приносить радості. Але щоб не боятися війни, треба зрозуміти, що вона вже йде. З щоденними відомостями про загиблих. Із супутнім падінням рівня життя. З неминучими стражданнями цивільного населення. І те, що хтось від цієї війни почувається щасливим, означає, що вона не-

скоро закінчиться.

Людська натура така, що, лише усвідомивши усю важливість того, що сталося, людина стає спокійною і упевненою в собі. Нехай вас надихнуть рядки Бруно Беттельгейма про боротьбу в'язнів Дахау з фашизмом: «І тоді приходить розуміння: все одно усіх гестапо не уб'є! Страх зникає. Люди стають байдужі до тортур, усіх охоплює неймовірне почуття щастя і свободи. Втративши надію на особисте виживання, людина з легкістю і геройством допомагає біжнім. Така допомога одухотворяє».

На вулицях сьогодні мало сміху. Але здається, що і страху — менше. Українці втімлися боятися. Багато хто вже усے вирішив для себе. І наважився.

Євген ЯКУНОВ
(«Укрінформ»)

ЗАТРИМАЛИ В МОСКВІ ЗА ПРАПОР УКРАЇНИ

У центрі Москви активісти влаштували ходу з банером у вигляді українського пропора та виконанням Гіму України. Через кілька хвилин вони були затримані бійцями ОМОНу.

Семеро осіб вийшли на проїзджу частину Тверської вулиці, яка була перекрита з нагоди Першотравня, в районі Центрального телеграфу і рушили з банером у бік Кремля. При цьому вони співали український гімн. Восьма учасниця акції розкидала листівки.

«Досить ростити імперію і відновлювати Союз»,

ХТО НЕ З ВАМИ, ТОЙ ПРОТИ ВАС?

Інформаційні щити з портретами дванадцяти «Агентів західного впливу» і коментарями до них були встановлені у Сімферополі в аеропорту й на залізничному вокзалі. Лідер групи «Машини часу» Андрій Макаревич представлений як опозиціонер, який не підтримує дії російських чиновників і живе на кошти олігарха Прохорова.

Серед «небезпечних осіб» на щитах також політики-опозиціонери Олексій Навальний і Борис Немцов, екс-прем'єр РФ Михайло Касьянов, депутат Держдуми Ілля Пономарьов, засновник телеканалу «Серебряний дождь» Наталя Сіндєєва, політик і історик Володимир Рижков, політик і підприємець Геннадій Гудков, а також учасниця скандальної групи «Pussy Riot».

* * *

У Москві на Новому Арбаті на «Будинку книги» вивісили банер з написом «П'ята колона». Чужі серед нас». На ньому зображені відомі росіяни, котрі не підтримали окупацію Криму, — співак Юрій Шевчук, політик Олексій Навальний і Борис Немцов разом з Андрієм Макаревичем.

Як відомо, фронтмен російської групи «Машини часу» Андрій Макаревич підтримує Україну й різко висловлюється проти дій російського президента Путіна. За це популярного співака цікують на його Батьківщині. В Інтернеті почали збирати підписів під петицією на ім'я В. Путіна, де росіяни, яких обурила участь музиканта у Марші мир у Москві проти війни з анексією Криму, просять позбавити «пособника фашистів» Макаревича почесних звань і нагород. Легендарного музиканта, зокрема, обвиняють у дискредитації ордену «За заслуги перед Батьківщиною».

* * *

Відомі діячі культури Росії виступили на підтримку колишнього соліста групи «Машини часу» Андрія Макаревича. На сайті «Ехо Москви» з'явився лист-звернення від російських артистів із проханням припинити цікавлення знаменитого рокера. У листі свої підписи поставили, зокрема, Алла Пугачова, Леонід Ярмольник і Лія Ахеджакова.

Вони стверджують, що зірку не повинні позбавляти заслужених нагород через політичні погляди. «Ми звертаємося до президента, уряду, усіх партій, ЗМІ із закликом не допустити цікавлення відомого музиканта, рішуче припинити спроби організації ідеологічних погромів кампаній!» — говориться у зверненні.

РОСІЙСЬКІ ШКОЛЯРІ ВИВЧАТИМУТЬ «ВВІЧЛИВУ» АБЕТКУ: «А — ЦЕ АНТИМАЙДАН, «Б — «БЕРКУТ»...

Учасники Всеросійського молодіжного проекту «Мережа» презентували в Іркутську «ввічливу» абетку, де помістили такі слова, як Антимайдан, «Беркут». Про це повідомляє «Ехо Москви».

</

Цього дня Петрик чекав з нетерпінням. Обіцяв собі встати раніше всіх, і просипав, його будила мати:

— Вставай, дід уже бриється.

Ці слова кидали Петрика з полу, наче камінь з рогачки. Дід вже справді добривався, сидів за столом перед посвяткованим дзеркалom на двох дротяних ніжках, спрковла водив бритвою по підборідку. Бритва та якася особлива, дуже дорога, він приніс її з війни. Старанно витирав, обгортає газетним папером, ховав у футляр. Довго ополіскував обличчя в місці на лаві. А Петрик летів до колодязя й хлюпав собі в обличчя воду просто з цебра.

Потому снідали. Як і завжди, юшкою з великої полив'яної миски. Юшка квасоляна, або горохова, або чечевична, ця — найгірша, в цей день мати її не варила. І брала на судницю поустаканчик, виходила з ним до комори — ключі від комори тільки в ній, як і віжки від усього господарства, — й вертася з наповненим більш ніж до половини поустаканчиком. Дід випивав, крякав голосно, витирав рота тильною стороною долоні, нюхав хліб.

Дід їв непоспішivo, підставляв під ложку скіпти хліба, хрумкотів каштанним огірком. Вони туті, хрумкі — їх квасить мати. Петрику нетерпеливилось, він бачив у вікно, що вулицею вже пройшли дядько Огір і дядько Кіт, і пробігли Чередніченкові хлопці. Дід суворо осмикував внука:

— Не спіши, гаряче. Вспімо.

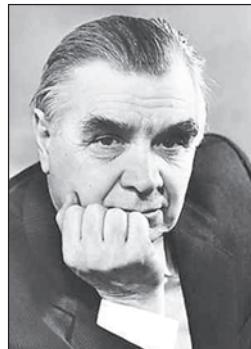
Потому дід одягався. Мати відмикала ковану мідними штабами скриню, й діставала посиланий тютюновою м'ялицею голубий кітель та штани з голубими лампасами. Штани під ботинки. Всі фронтовики в галіфе, а дід у штанях навипуск і ботинках. Петрик вже йорзав на лаві. Останнім актом священноїства було: мати відчиняла прискринько і діставала звідти картуз. Картуз з високим, вигнутим угору верхом («тулею» — дід), з срібними крильми попереду і з голубим околишем. Дід перед дзеркалом одягав картуз на лисувату голову, поправляв його й коротко кидав:

— Вперсьо!

Вони йшли вулицею, Петрикова маленька долонька була у великий широкій дідовій руці (дід — тесля), Петрик намагався ступати статечно, в ногу з діdom, йому здавалося, що все село, увесь світ нині дивиться на них, а дідів картуз сягає неба. Може, він і сягав туди.

Цього року Петрик пішов у другий клас, у перший клас його одвів дід, також крокував урочисто, поважно, як оце сьогодні, однією рукою тримав за руку Петрика, в

другій ніс зошиг і олівець. Дід для Петрика — найбільший авторитет, і оборона, і верховний суддя на землі. Ще Петрик знає, що його дід — партійний, Петрик не знає, що це таке, однака згадується — щось високе, читав у читанці про партію і її вождів. Найбільші люди країни були партійні. Щоправда, Петриків дід чомусь високих чинів не сягнув, а так і залишився теслею у бригаді. Батька Петрик не знає, іноді в школі хтось з хлопців, коли дуже розілиться на Петрика, обзвиває його байстрюком. Щоправда, батьків немає в більшості хлопців — вони погинули на війні. Якось учителька, для чогось зачітуючи зі списку за алфавітом прізвища, імена й по батькові всіх учнів, назвала Гуменю-

Юрій МУШКЕТИК

СТАЛІНСЬКІ СОКОЛИ

кового Миколу Одарковичем, хоч насправді він був Одарійовичем: батько — Одарій, потому хлопці довго казилися й з реготом називали один одного Параковичами, Улитовичами, Гапковичами — всіх, у кого не було батька. Це було дуже смішно. Петрик був Уляновичем. І в нього був дід Родіон, високий, з чорними, ледь підбитими білими вусами, дужий, казали — ще молодий — п'ятдесят два роки, хоч Петрику, на превеликий жаль, він здавався старим. Але не в такий, як оце, день, коли вони виходять на запруджений людом шлях, пробираються наперед і стають навпроти дощатої, фарбованої в червоне трибуни під сільрадою. Біля трибун грає духовий оркестр — п'ятеро хлопців-призовників — над нею на двох тичинах розіпнуте полотнище: «Да здравствует день победы 9 мая!».

За трибуною довгий, високий, глухий, свіжоструганий паркан і на ньому на всю довжину величезними літерами: «Слава генералиссимусу великому Сталіну». Паркан — Кузыми Журби, важкоборового, похмурого дядька, він щойно його поставив, і того ж дня двое десятикласників з відром і пензликом весело пописали його. Петрик бачив, як вздовж паркану, за їхніми спинами з сокирою в руці (дотівстав стовпчика) важко ступав Журба, стискаючи пошерхлі губи, і очі його чорно горіли — паркан, щойно поставлені, був попсований. Петрику навіть здалося, що зараз він руbone сокирою; не руbone, адже знат, що хлопці послані сільською партійною владою.

На трибуну по сходах піднімаються голова сільради, секретар, обидва голови колгоспів, директор

і партторг МТС, парторги колгоспів, директор школи, директор пункту заготзерна, дві ланкові-орденоноски, полковник у відставці Жуйвода, кавалер кількох орденів, бував також і хтось з району. Минулого року трапилася оказія — трибуна провалилася, чи то дошки підтріхли, чи дуже багато люду напелешкалося на трибуну, щоправда, обійшлося переламом, тільки ланкова Гата обдерла ногу і її тихенько, задвірками одвели в амбулаторію. А голова сільради розпочав мітинг зі сходів. Й ще була притичина, це вже позаторік: голова колгоспу «Заповіт Ілліча», колишній кавалерист Горпищенко, виришив урізноманітнити мітинг, піднявши його на високий рівень, на бригадах відібрали кращих коней, посадили на них хлопців-підлітків, колгоспних орачів, й кавалер промчала шляхом повз трибуну, й куруву збили таку, що з півгодини нічого не було видно й промовці не могли говорити, а одна коняка, скинувшись відертника, вилетіла в город і її

довго виганяли звідти.

...Після голови сільради вже виступає директор школи Крутко, найкращий промовець, його голос дозвінить понад шляхом, відлуноче від стіни пожежної і вертається назад, сам Крутко палає на палом, очі горять, правиця піднесена високо вгору, то стискається в кулак, то випростовується над натовпом:

— ...Велика победа... наши славні артилеристи, — й правиця вказує праворуч під квітучу вишню, де купокою стоять четверо чи п'ятеро колишніх гармашів (колишні вояки й тут кучкуються)... — ...Наши славні танкісти... Наши славні сталинські соколи, — й рука опускається вниз, де стоять лід Родіон і ще один чоловік у літотчицькому картузі — дядько Дзвікун, — біля діда Родіона й він, Петрик. Для цієї миті треба жити! Це ж всі дивляться на них, всі хлопці й дівчатка їхнього класу і всієї школи, й маленьке Петрикове серденько обливаче медом, а дід йому здається високим-високим, спрвжнім сколом, що ширяє під хмарами, й він ширяє разом з ним. Яка це миті! Який день! Петрик вже ледве пам'ятає, як все почалося, це було позапозаторік, дев'яточого травня, теплої весняної години, вони з матір'ю садили нагороді висадки, мати сапою набивала кубехи, а він кидав в миски у ямки по соняшникові насінині та по дві-три квасолини, — виросте соняшник, виросте квасоля й пов'ється по соняшничині, й раптом на каланчі забемкав дзвін, раз по раз, без перерви, на пожежу він б'є по тричі з перервами. Й мати розігнулася, впнутила сапу й сказала: — Кончилася війна.

За трибуною довгий, високий, глухий, свіжоструганий паркан і на ньому на всю довжину величезними літерами: «Слава генералиссимусу великому Сталіну». Паркан — Кузыми Журби, важкоборового, похмурого дядька, він щойно його поставив, і того ж дня двое десятикласників з відром і пензликом весело пописали його. Петрик бачив, як вздовж паркану, за їхніми спинами з сокирою в руці (дотівстав стовпчика) важко ступав Журба, стискаючи пошерхлі губи, і очі його чорно горіли — паркан, щойно поставлені, був попсований. Петрику навіть здалося, що зараз він руbone сокирою; не руbone, адже знат, що хлопці послані сільською партійною владою.

На трибуну по сходах піднімаються голова сільради, секретар, обидва голови колгоспів, директор

і враз з усіх сторін почулося голо-сіння, та таке розпачливе, таке терпке, що серце холонуло. То голосили на городах вдови, солдатки, для яких скінчилося все, а іх було чи не в кожній хаті — чоловік, син, батько. Мати також на той час нічого не знала про свого батька, Родіона, Петрикового діда. Пізніше виявилось, що його в самому кінці війни перекинули дуже далеко, на Карельський фронт, й листи дуже довго чомусь не доходили до села. Дехто вслушався в подзвін з тривогою й страхом, це ті, в кого чоловіки або сини воювали на фронті й було невідомо, чи довоювали вони до цього дня. А Петрику той день запам'ятився тільки дзвоном і моторошним голосінням. Той, але не цей. Гриміла не зовсім у лад мідь духового оркестру, линула вгору, під присті хмарі, й летіла з нею вгору Петрикова душа... Він перевживав триумф, а ще ж завтра у школі хтось та згадає «сталінських соколів» — найвище, що пролунало на мітингу, бо й пов'язане з

Гітлеру вірив, а більше нікому. А ми... ми... з ним... — у діда по щоках скотилося по слозі. — Як же тепер...

І раптом мати: сухо, суворо:

— А ти що, не знат нічого? У селі скількох забрали... А голод тоді? Й... нині, тільки менший. Знайшов, за ким плакати. А ще ж... ще ж сокол сталінський, — зі злістю чи з іронією.

Ці слова вдарили Родіона, як заміна палиця.

— Та... та..., — хапав ротом повітря, неначе не міг продихнути. — Масштаби! Та й не сокіл я, не сокіл... Пічкур я...

— Як? — здивовано і якось аж боязно мати.

Йому вже тринацять років, уже не було того піднесення, того відчуття, з яким колись стояв з дідом під трибуною в день дев'яточого травня, проте ходив туди й донині, підтримуючи ритуал, традицію — діда.

— Ну... так... Сидів у літаку в своїй клітці, як теля в закуті, а коли підлітали до потрібного місця, льотчик подавав знак, і я нажимав на кнопки. Прилітали, й спеціалісти виміали касети, проявлялись десь там...

— Діду, все одно вас могли збити.

— Майже невероятно. Ми летіли на великий висоті, вражеські істребіті туди не долітали.

— І в тебе нічого?.. Крім тих кнопок? — не міг змиритися Петрик.

— Був пулемет, турельний. Тільки я з нього ні разу не стріляв. Не було потребності... Ну та... не в тому діло. Але ж... Верували. І — брехня. Як тепер жити... — І вітер долонею очі.

Мати встала з лежанки, пішла до печі вимати борщ. Він нині — єдина їжа в хаті. Зелений борщ. Дві-три картоплині та яглиця. Її в садку хтозна скільки.

— А так, як і жили. А може, буде й краще, коли признали бувши злодійства. Якщо нових не буде. А ти, — до діда, — і ти особено, — до Петрика, — ніде нічого не ляпайте язиками. Мовчіть, нічого не чули й не знаєте. Ще хтозна, як воно буде. Все ще може повернутися вспас, назад. Передумають або злякаються. У нас це просто. Беріть ложки, а ти, Петрику, змотайся на город, вирви часнику до борщу. Та підкопуй ютиком, недобрий.

Петрик біг на город. Йому було шкода діда, й шкода ще чогось, діткливого, щімкого, воно поставало як спалах, як вознесіння купись у недосяжні виси.

Він ріс і набирався розуму, й пізнав багато чого з того, що дід тоді виповів лише краплину, й все ж оте відчуття чогось високого, втраченого й досі навідусе його...

ттика-штурмовика, повітряного воїна, досконало володіє технікою пілотування і захищним маневром над полем бою... Завжди влучно завдає бомбардувально-штурмові удари по ворожих військах». За успішні бойові дії під Вітебськом нагороджений Орденом Слави III ступеня.

Іл-2, безсумнівно, став ефективною зброєю під управлінням Мальченка. До свідчений пілот на штурмовику впритул вражав фахістською технікою, подавляв зенітну артилерію.

«Зростає бойовий рахунок молодого комуніста лейтенанта Михайла Мальченка. 26 червня 1944 року в складі шести «лівів» він двічі штурмував залізничні ешелони, що відходили зі станції Орша... На перегоні Торошилове — Толочин групою було виявлено три ешелони, в результаті влучного удару був розбитий паровоз, 15 вагонів і платформи з танками...» — так доповідав командир ескадрильї.

Лінденай, Бартенштайн, Кройцбург! Як шкода, що довелося облетіти світ саме так, на війні.

Ну, а після перемоги Михайло Павлович зустрів свою велику любов — молодого лейтенанта Валентину Геннадіївну.

А через місяць, 9 серпня, в

погіршився. Довелся демобілізуватися. Мальченко влаштувався в Сімферопольський аеропорт техніком третього класу. Молоді в техніках не засиджувалися, а хотіли літати. Михайло Павлович, скромний герой, підбальзорував їх і вчив. Сам теж навчався в цивільній авіа

1

Котилася кураїна... колюча душа степу... від моря, від гір, від Солоного озера сухим степом котилася кураїна... вітром гнана і темною долею; степом летіла і полем незайманим, диким, ручаями-річками і шляхами чумацькими, — голий степ засівала, пропалений сонцем, котилася степом.

Кущ акації жовтої ріс, в серці степу на синіх вітрах розростався, зеленим шатром між вітрами прадавніми ставши... кинута з неба зернина кущем проросла перед степу.

Вдарила в кущ кураїна, в кущ акації жовтої, і зупинилася, втрачена вітром і степом, заплішив себе в кущ зелений і жовтий...

Степом, пустельним степом... їхали возами із далекої Баварії декілька сімей. Гріх було не скристиатися: врятувати сім'ю і розжитися, землю придбати родочу і вільну, хоч і далеку і, здавалося спершу, ще дику.

Котилися вози повільно...

Старший на возі, на великом чільному возі, побачив той акацієвий жовтий кущ, набитий кураєм, і вигукнув у степ магічне слово... «kronsfeld», рукою показав на кущ і ще раз: «Das ist Kronsfeld!» і засміялся тихо.

І розпрягатися звелів.

Зіскакували з воза, обдивлялися і розминали м'язи, шварготіли весело всі разом, коней розпрягали, брали в долоні грубу землю, перетирали в пальцях, нюхали, вдихали пающі тлустої землі...

2

А через рік...

А через два, чи п'ять, чи повних сім уже виднілося серед степів село.

Вулиця широка простяглася, але кленів молоденьких і акацій серед вулиці шуміла-зеленіла.

Спершу Цегельню збудували за селом, свою випалювали цеглу (сто літ, вже більше ніж сто літ стоять хати, не кришиться стара червона цегла, не б'ється черепиця, загартована в соломі).

І скоро над хатами вивищилась Кірха, лютеранська строга Кірха (ще пам'ятають її дзвін: коли заносило снігами села, дзвонили вдень і вночі, в зимову хвищу, щоби ніякий подорожник в степу не загубився).

Ще й ще закасували рукави, — і виріс Млин, триповерхова цегляна споруда з начинням європейським, найновішим (млин, який аж до кінця двадцятого століття в окрузі славився і борошном, і крупами, і дертою... зерно привозили змодоти із усіх усюд, від Сивашів до Запоріжжя... тепер стойте порожній, голі стіни). А пшениці-жита тут колосилися такі, що й вуж не міг пролізти.

Багатшало село... і діти, народжувалися щедро діти, під українським небом виростали, ставала Таврія для німців материнським рідним краєм.

І думалося: назавжди.

3

Аж ні...

Вже в третю революцію — певернувшись світ, розтрощилося все: і побут, і буття.

Зайшли в село якісні чужинські люди: в шкірянках, в зброй і в червоних смужках. І стали влаштувати... з найгорішими. Приходили, щезали, знов з'являлися. Справним хазяїном і був, і залишився Otto Ульмер. (Чи не його то прадід колись давно тут став і назував дав село «Корона поля»?).

Млин і Цегельня, й Молочарня, — все їм господарюється, все його власність. Всім трьом синам побудував хати. Третьому, молодшому, не встиг, — так і стояла та недобудова і до війни, і після, гралися діти в червоноцегляній руйні, дошки зі стелі і з підлоги потроху розтягли (та дошка-сороківка і тепер, — вдалиш по ній, вібрує і гуде...).

Жили, звикали. Об землю лихом били і жили, до всього звичали, як от і до нових найменувань... А нехай буде село... ну, Rote Garten... А чого так?... А ти проти?... Та ні, але Червоний Сад якось... та нехай буде...

4

1920 рік. Їдуть до села з різних сторін... З Криму спецпетроградом на залізничних платформах авта, вивантажують серед степу, на станції... І генерал, і офіцери на тих автах їдуть степом до села. А із-під Каховки на тачанках привезли Білу гвардію з окопів. В Колонії Кронсфельд (так писали в закордонних газетах) відбувся останній парад Добровольчої Армії.

Олександр ФЕДОРУК

НОВЕЛИ КРОНСФЕЛЬДА

А хіба треба щось простій людині знати? І не треба, і не хотіли знати, знали те, що проголошували зверху. А хто хотів знати більше — пропадали... Жили не жебракували, хоч за півдarma працювали, горя не знали, якесь інші, на сіль собі до оселедця заробляли...

Та десь у світі вже вироджувався звір: з тоталітарних мрій, з містичних візій, із претензій і образів, із вогняних тріумфів волі, по різni сторони добра і зла, зростався і народжувався Звір...

А коли Гітлер налякав Сталіна, що назирає дві-три дивізії із німців, що живуть на Україні, — життя в селі закінчилося враз.

6

Всю чоловічу стать, від хлопчиків до стариків, повикликали ніби у військомат, забрали й повезли... і більше їх ніхто не бачив. Коли ж наблизилася лінія вогню, і вісі, крім німців, десь «погнали на окопи», сім'ям, що чекали батька, брата, сина, дали кілька годин... все повкидали гамузом у гарби — і на вокзал — а там в «телятники» — і далі, в Казахстан, в Сибір чи ще кудись.

Люди з окопів вернулися в погоже село. А в селі гвалт: худоба голодна ревіла, скавчали і вили собаки, млин горів, і ніш

порили біля нього, біля млина і ховиць, повних борошна й зерна, нишпорили-бігали похмурі незнайомці (із ними, остронь, Водяха).

За тиждень все розтягли, сховали, вивезли, порозкрадали, чужі й свої, більше чужі, в покинутих хатах селився, хто хотів, і брав, що захотів, усе стало нічіїм...

7

Сивобородий дід Андрій:
«...Три сотні овець тонкорунних, півсотні корів і до сотні коней, а ще привезений з Алтая жеребець, чубарий красень «Вавилон» — і весь той гурт худоби я з батьком і ще із двадцятьма у серпні чи трохи пізніше, погнали весь той гурт на схід, так-так, і нарізно, і разом, табун, отара, стадо... йшли навпросте, а гарби з сіном, борошном, начинням рухали за нами, вибираючи дороги...

На ніч зупинялись, табором ставали. На заході далеко десь палахотіло небо. Паслася худоба, жінки корів доїли, а ми біля багаття тішилися балачками. Коли село десь недалеко натрапляли, везли те молоко в бідонах, роздавали людям, як нікому було віддано, на землю виливали, так-так, молочний шлях (що і страже, й веселе було у тому іхньому житті). Переправлялись найтрудніше через Дон. Біля моста уперся бик-кастрат, стрибнув із берега й поплив... кричали, гейкали, притримували стадо, боялися потоплятися... свистом, батогами, відрями гнали, відганяли від води... мукання, тупоти копит, іржання, курява, піт... «дивись, дивись, гад, переплив!» і пішла худоба через міст, через той Дон.

Зимували, хворіли на ящур, все далі і далі ховалися в степ, в глиб країни. А вже десь біля Волги забрали і мене, мій рік (веселе і страшне перепліталося, сплеслося у тому іхньому житті). Війна вже пішки йшла. Набирали з нас, необстріляних, на якесь навчання, вибирали майор, стою, він дівиться в папері і на мене: так... добре... так... молодець... так... українець! — мовчки махнув рукою: на передову... А невдовзі — навіلت і рвана рана в стегні, лежав із замполітом, читав йому газети, пов'язка в нього в очах, він і допоміг, вивозили його, полковника ще з ним, забрали і мене, а так би... черви з'їли...

5

А хто не звик... втікали світ за очі.

А хтось сюди втікав від голоду і негараздів і тут селився. І наставав той лад, що узаконював яку-яку рівність і порядок, і справедливість, і... тиш, загрозливу тишу.

І тут — з'явився на селі Водяха (то особлива тема... кобура на боці, яку він ніколи не відкрив), якого найстарші, опускаючи очі, називали «grossfater».

А хіба щось треба простій людині, окрім видовища і хліба? І був той хліб, хоч і не вволю всім... були видовища, трагічні і смішні...

Сивобородий дід Андрій.

Сліпий давно вже і спокійний, ще ходить трохи, хоч і повільно, бо навпомаць, на костурах ста-рих, а таки ходить...

8

І прийшли німці, інакші... з примітивним словником нехитрого грабунку: яйка, мleко, унтерменш, цурюк і хальт. І навіть розмовляли, наче ріпу гризли.

Прийшли німці — пішли, а після — румуни, італійці... рік, другий, третій... голод, жебри; рік, ще рік, три осені, і три зими, три літа, а на четверту осінь... ще небо ледве-ледве засвітилося на сході, рано-раненько, від залишніці шум почувся, галас, не пострили, не вибухи, а шум: брязкі і гомін, і гамір, почулася лайка російська, одчайдушні і гучні на сході сонця саморобні матюки...

І люди чули... чули, слухали, сміялися, радили, плакали, назустріч бігли і... оторопіли: через колії повільною хodoю йшли верблуди (ніхто раніше не бачив), тягли гармати, і човгали купками поряд з верблудами змучені, зчорнілі солдати... із лайкою, куриром, сміхом.

Верблуди, солдати, гармати... і з ними поверталося життя. А скоро прийшов, повернувся до

села Водяха.

Порозгортали, зрівняли з тра-вою кладовище німецьке, сто-літнє...

...А нехай буде село Мар'янівка... А чого так?.. А що?.. Гарно, хороша назва... ну, нехай буде...

9

Захмелій рядовий.

Зі сходу гриміло вже з тиж-деня. Втікали, всі збиралися вті-кати, метушилися, горлали... які то вже ласі були до чужого добра, а залишали все і розбігалися, всі бігли... Настала ніч. І тиша, хоч ніхто не спав. Все причаїло-ся, і раптом... торохотіння мотоцикла!.. Німецький мотоцикл (за ті три літа в'їхся в печінки той стрекіт), село завмерло, вмерло: повернулися, чи що?

А той проторохтів на схід, зати-хло, повернув і торохтіть на за-хід, пахкає на місці, з'їхав з ву-лиці, десь було чути потім в полі...

А на ранок... коли передня лава: гармати, армійці, верблуди за-йшли в село, побачили жінки той мотоцикл і заманулося його шука-ти... і таки знайшли його, зовсім переляканого німця... сковався був в недогорілому млині, — ви-тягай! тягни його, тягни — в сажі, в кіптяві, в слізах... сміялися жінки і діти, штурхали в плечі, били, скоріше з радості, ніж злости, перекривляли, — вдар його, синку, вдар, не бійся, він некусить... і повели селом, передали військовим, які, не зу-пиняючись, хіба води напились, йшли і йшли на захід далі, далі...

Чи став він, той заблуканий ря-довий, звичайним положенім, чи вб'ють десь нишком і прикопа-ють при дорозі?

А може, і не прикопають... кому він потрібний: німець... нікому...

10

Зірвалися... коні, здичавілі коні, лягть, гримлять, напіврозтро-щена гарба летить за кіньми, — він ще не бачить, кричать біля скирти жінки, не чує, батько трох малих синів, не бачить і не чує, навильник за навильником, на-пружившись і вигнувшись, ки-дає—подає солому на гарбу, на самий верх, де топче дівчина, вкладає оберемки, розкладає, щоб якомога більше навантажи-ти соломи на гарбу. Заробить з дядьком трудодень чи навіть два... побачила, кричить...

Летять і рвуть копитами стерні очманілі, забішенні коні... якраз на нього здичавілі коні мчать, воли, вівці, вівці, вівці... ти куди... куди?..

...А ти куди? В Мар'янівку? Яка Мар'янівка!.. Мар'янівки нема вже... ти куди... куди ти?

Їдуть на всі боки авта, хтось жене корову і теля, хтось зібра папери і гроши, стоять під ворітами.

І доночі, і в ні

БІЛОРУСИ В ЧЕРНІГОВІ

Як важливо не соромитись розмовляти рідною мовою в громадських місцях! І хоча для більшості народів це неспростовна аксіома — говорити рідною мовою скрізь і всюди — проте білоруси та українці Південного Сходу часто служать прикрим винятком із загальноєвропейського правила.

Тому коли почув білоруську мову в маршрутці, що їхала з Києва до Чернігова, був приемно здивований. Ще б пак — цю мову і в Мінську почуєш нечасто. Щоправда, у багатьох білорусів є звичка переходити на рідну мову при перетині білорусько-українського кордону. Нерідко стикався з такою метаморфозою у Львові. Точнісніше так само, як ще чверть століття тому українці з Києва чи Дніпропетровська переходили на українську у літовському Вільнюсі. Або ж в естонському Таллінні. Пояснення просте: прибали краще ставляться до української, аніж до російської. Тому вдома — звична російська, а для більшого зарубіжжя — мова дідів-прадідів. Чернігів — не Львів, тут російська звичніша для вуха. Але є одна особливість — прихильне ставлення до білорусів. До кордону близько, та й весь північний захід Чернігівщини — це зона білоруських говірок. Або ж перехідних. Значна частина чернігівців у Радянські роки частенько навідувалася в сусідні Гомельщину, а деято й квартиру отримав у Гомелі. Сябри — народ толерантний, тому й імідж їхній у цих краях досить високий. Може, тому філолог Зъмітро Канапляніков без будь-яких комплексів розмовляє рідною мовою не лише зі своїми супутниками (дружиною Тетяною і науковим співробітником Інституту математики і кібернетики Павлом Букою), але й з українцями, що їхали поруч. Відчуваючи, що гріх втрачати дорогоцінні хвилини, я попросив одного з пасажирів помінятися зі мною місцями. В результаті такої «рокіровки» я опинився біля Зъмітра, заговорив до нього білоруською. Молодий науковець був приемно здивований і спочатку прийняв мене за свого земляка. Коли зрозумів, що українець, здивувався ще більше, але й водночас трохи заспокоївся. Потім пояснив мені, що побоювався б відверто розмовляти на політичні теми, якби поряд сидів незнайомий співгородянин. А спілкуватися з українцем — інша справа. Бо у кожного своя домівка і певний ступінь свободи.

Тут я пригадав відому приказку: «Не имей сто рублей, а имей сто друзей». Тільки відразу її переформатував: «Не май сто гривень, а май при собі кілька примірників «Кримської світлиці». Тоді й справді, багато проблем може вирішитися. Можна назвати певним везінням те, що у мене була при собі стаття «Коломийський Муляїв» («KC» від 1.03.2013), у якій йшлося про росіяніна, великого друга української культури з Прикарпаття Сергія Коз-

лова. Білорусів це остаточно заспокоїло і налаштувало на творчу бесіду.

А поговорити ж було про що, бо важко знайти на теренах колишнього СРСР настільки близьких в етнічному сенсі родичів. Ми і в часі Київської Русі жили поряд, і у Великому князівстві Литовському, і в Речі Посполитій сусідували, і в царській Росії разом асимілювалися. Навіть у 1920 році були однаково розділені між Радянським Союзом і Польщею. Може, у різних територіальних пропорціях, але тим не менше. Спільнного дуже багато! Тому й лилася наша говірка повноводною слов'янською рікою, а українці, сусіди по маршрутці, з цікавістю вслухалися в дещо незвичні, але загалом зрозумілі білоруські слова і фрази.

* * *

Зъмітро постійно висловлював якіс мудрі думки. Скажімо, ось таке: «Знаю, що при захопленні Криму активною силою в руках Путіна були російські козаки. Але їхні верховні отамани не обиралися, як це прийнято в будь-якому козацтві, а призначалися Путіним. Тобто це фактично і не козацтво, а міліція в козацьких одностроях. Тобто завойовували Крим і блокували ваші військові частини фактично російські менти». Цікава думка, правда? Я ще й не таке намотав на вус, спілкуючись з молодим білорусом. Багато ми говорили про сучасний стан наших народів та про такі важливі речі, як ідентичність.

Попри зусилля колонізаторів, змінити ідентичність не так важе й просто, — вважає молодий філолог. Навіть прожиті поряд з ним десятиліття, а то й століття — часом бессилі остаточно вирішити проблему. Завжди залишається шанс для відродження. Про це говорить і досвід російсько-білоруського пограниччя. Зъмітро емоційно розповідає:

— У Псковській області є досить цікавий в етнографічному сенсі Себежський район. В 2001 році там працювали білоруські дослідники. Зокрема, і я там був. Може, ви

знаєте, що традиційна назва населення Псковської області — «скобарі». Так їх називають у прилеглих областях Росії. А Себежський район в часі Великого князівства Литовського і Речі Посполитої належав саме до цих державних утворень. Населення зберегло пам'ять про давню історичну межу. Скажімо, там є села — Ржавка Литовська і Ржавка Руська. Одна бабуся родом із першого населеного пункту при опитуванні назвала себе «руською», а мешканців Ржавки Руської назвала «скобарями». На запитання: як же вас називають сусіди, вона відповіла: «Скобарі нас називають «польками». Бо Польща включила в себе ці землі Великого князівства Литовського. У останньому, до речі, білоруський елемент був домінуючим, а етнічних літовців білоруси називали тоді «жмуддю», «жмуддінами». У часі Речі Посполитої поляки домінували політично, та все одно етнічні білоруси складали більшість на своїй етнічній території — і в Мінську, і в Себежі.

Я з цікавістю слухав етнографа. Отже, навіть незважаючи на сильне зросійшення населення і високий рівень російського патріотизму, етнографічна межа поміж росіянами і білорусами досі не зникла. Хоча етнонім «блорус» стосовно мешканців Ржавки Литовської там тепер ніхто не вживав. Соціальне розмежування у минулі часи також має певний вплив на теперішню місцеву ідентичність.

У ті давні часи були цілі волості «панцирних бояр», — продовжує свою розповідь Зъмітро. — Це була не шляхта, як ви, мабуть, подумали, а озброєні селяни. За обсягом прав їх можна було порівнювати з вашими козаками. Вони жили на пограниччі, і їхнім завданням було оборонити рідну землю від Московського царства. Бо тоді ще не було Російської імперії в повному сенсі цього слова, була Московія. Отже, були створені такі спеціальні території, де люди мали особливі права та хороше, як на той час, озброєння. Це ніби сьогоднішні прикордонники, лише оформлені на службу за феодальним принципом. І тепер у цих регіонах збереглося переконання, що люди, які нині проживають там, є саме нашадками «панцирних бояр», а не простих селян. До певної міри це впливає на місцеву ідентичність. Знаю, що і в Криму є різні категорії населення: кримські татари, росіяни, українці... Причому ті росіяни, які народилися в Криму, трохи більші до України, ніж ті, які перебралися на півострів з етнічно російською територією, та ще й у зрілому віці. А ось серед українців значно патріотичніші ті, які народилися на материковій Україні. Всі ці речі треба враховувати у разі ведення якоїсь системної патріотично-просвітницької роботи. Головне, щоб робота ця велася своєчасно. Схоже, що в Криму від неї запізнилися...

Петро Бука і Зъмітро Канапляніков (зліва направо)

* * *

І ось ми вже в Чернігові. Здаємо речі до камери схову і вирушаемо на екскурсію містом. Пробуємо розмовляти і українською, і білоруською. Переконуємося, що населення ставиться непогано і в першому, і в другому випадку. Може, навіть білоруську сприймає трохи краще, бо вона тут ніким ще не критикувана, а про українську можна почути від проросійських налаштованих громадян, що її нав'язує... кіївська влада. Але в ці неспокійні дні, коли українська армія стойти у північних районах Чернігівської області, а російська — на півдні Брянщини, ставлення до Росії стало значно прохолодішим.

На одному з деснянських схилів, а саме — у міському парку, біля пам'ятника Михайлі Коцюбинському зустріли милу україномовну чернігівку — Тамару Непомнящу. Вона не приховувала своєї симпатії до білоруської мови і багато розповіла нам про себе і про українське культурне життя Чернігова. Виявилося, що пані Тамара не лише просвітня, але й греко-католічка. І це незважаючи на те, що і по материнській, і по батьківській лінії вона має лише чернігівське коріння. Звідки ж тaka не зовсім типова для місцевого населення конфесійна орієнтація? Виявилося, що наприкінці 60-х років чернігівка була на Львівщині, там і повінчалася з майбутнім чоловіком підпільно у греко-католицького священика. Тому вона

не лише твердо україномовна, але й відверто прозахідна. У найкращому сенсі, звичайно.

Ходимо по місту багато, фотографуємося і намагаємося запам'ятати побільше про Чернігів. Білоруси придивуються до всього, навіть до україномовних вивісок. Визнають, що в Чернігові їх у процентному відношенні більше, ніж білоруських в їхніх обласних центрах. Але й російська в Чернігові використовується досить активно — в мові вивісок її близько 40%. Я запитав у наших гостей — чи правда, що в Мінську лише 16% білоруськомовних вивісок, а решта — російськомовні? Колись така інформація просочилася в Інтернет. Гости Чернігова відповіли, що це схоже на правду. В середині 90-х років минулого століття було значно більше — майже половина. Ми погодилися, що це прикрай тенденції. Особливо, враховуючи непросту мовну ситуацію у цих двох великих слов'янських містах. Треба підтримувати саме мову корінних народів, а не мову «старшого брата», якому скільки не роби поступок — все одно буде всього мало.

А ще білоруси вважають, що Україна повинна активно боротися за повернення Кримського півострова. Створити Міністерство Криму і відкрити кримськотатарський університет на материковій Україні. Створювати нові друковані ЗМІ, які б згортовували однодумців і аналітично висвітлювали ситуацію в Криму та на Південному Сході. Що я міг заперечити? Дійсно, треба. Тут хоч би «Кримської світлиці» материкову Україну підставила своє плече... Та й інші газети не зашкодять, тільки де ж взяти на них кошти? Мені було дивно і водночас приемно, що сябри розбираються в таких тонкощах українського національного життя і державної політики. Справді, треба підтримувати всі позитивні тенденції. Треба допомагати кожному союзнику. І перевіреному (як, скажімо, кримським татарам), і потенційному — тут я маю на увазі російськомовне населення Південного Сходу. Життя показує, що там проукраїнських людей дуже багато. Ми повинні вчитися у передових націй світу, причому вчитися досить активно.

Сергій ЛАЩЕНКО
Чернігів — Львів

Пам'ятник М. М. Коцюбинському

Діалог братніх культур — розмова з Тамарою Непомнящою

ВІДГОМІН ВЕЛИКОДНЯ

Школярі міста Соснівки, що на Львівщині, отримали несподіване продовження Великодніх свят, яке їм організували 29 квітня у благодійному фонду «Еко-милосердя». За фінансової підтримки отця Миколи Винара, настоятеля УАПЦ «Преображення Господнього», волонтери фонду напекли чудових смачних пасочок і розписали писанки, тож і запросили дітей на Свято Пасхи.

...У благодійній ідаліні лунала духовна музика, діти сходились і займали місця у залі, а духмяні запахи Великоднього Хліба пробуджував святкові відчуття і згадку про недавній Великий День Воскресіння Христового. Пасочки і писанки приваблювали ароматом і зздобою.

Дітей зустріли організатори свята. Марія Савчук розповіла про традиції українського Великодня, про значення і потребу українців вшановувати величну подію в історії людства: воскресіння Сина Божого Ісуса Христа. Діти ділились враженнями про те, як вони святкували в родинах, як ходили «на гаївки», як смакували традиційними пасхальними найджами. А на завершення свята всі отримали смачні подарунки: пасочку і писанку. Разом з керівниками пригощали дітей волонтери фонду: соснівчанка Анна-Майя Була та кримчанин Павло Прокурнін. До речі, Павло — актив-

ний майданівець, десятник 26-ої сотні самооборони Євромайдану. Зараз — волонтер БФ «Еко-милосердя» міста Соснівки.

Діти зі смачними подарунками побігли додому: приготити рідних і робити уроки.

Віра ОЛЕШ

м. Соснівка
Львівської області

Павло
Прокурнін

Організатори свята Павло і Марія Савчук пригощають дітей

РЕПОРТАЖ З МИНИЛОГО...

Ця розповідь про дитячий чемпіонат Криму з карате надійшла до командування Військово-Морських Сил Збройних Сил України звернулися представники Федерації України з карате із пропозицією провести на території окремої бригади берегової оборони чемпіонат Криму з кіокушин-кан карате з нагоди Дня захисника Вітчизни. У зв'язку з тим, що військовослужбовці та члени сімей окремої бригади берегової оборони активно займаються цим видом спорту, питання було вирішено позитивно.

Під час урочистого відкриття до присутніх звернувся учасник миротворчих операцій Рустам Корсовецький: «Від імені Ради учасників миротворчих операцій і ветеранів Збройних Сил вітаю учасників змагань і сподіваюся, що ви виростете справжніми захисниками Батьківщини, яка починається для кожного з нас із сім'ї і турботи про близьких та друзів. Сьогодні у справедливій боротьбі визначаться переможці. Хочеться, щоб ці принципи чесності, порядності і відповідальності ви пронесли через все життя».

Поборотися за перемогу зібралися близько 100 юних каратистів з усіх куточків Криму та міста Мелітополя. Першими змагалися наймолодші учасники — ті, кому виповнилося 5–11 років. Все виглядало так, ніби на татамі знаходяться дорослі професійні

каратисти, саме їхні поєдинки виявилися найбільш видовищними. Окрім прийомів, які використовували спортсмени, виглядали просто неймовірними, наприклад, «вертушка» в падінні. Залежно від вікової групи поєдинки тривали від 1,5 до 3 хвилин. Іноді для визначення перемогця основного часу було недостатньо, тоді судді подовжували поєдинок. Якщо знову сили учасників виявлялися рівними, то перемогу здобував той спортсмен, який виявлявся легшим за противника.

— «Кіокушин-кан карате — це традиційне бойове мистецтво, яке вже давно вийшло за рамки японського. Навіть на території колишнього Радянського Союзу його практикують набагато більше, ніж зараз у самій Японії. Напевно, справедливо його називають не спортом, а бойовим мистецтвом. Його завдання — це фізичний розвиток людини через подолання максимальних можливостей.

Цей турнір ми завжди прово-

димо в лютому і присвячуємо його або миротворцям, або Дню захисника Вітчизни. Користуючись нагодою, хочу подякувати від кримської та української Федерації кіокушин-кан карате керівництву військової частини за допомогу в організації відкритого чемпіонату Криму, приуроченого до Дня захисника Вітчизни та виводу військ з Афганістану, а також воїнів-миротворців», — підкреслив президент Української федерації кіокушин-кан карате (IKO Sosai) Віктор Ушаков.

Своїми враженнями від змагань поділився 8-річний бронзовий призер змагань Віталій Примачук: «Сьогодні я зустрічався з гідними суперниками. Кожен бій був відповідальний, звісно, всі хотіли перемогти. Я займаюся карате два роки, за цей час неодноразово вже брав участь у різних змаганнях. Є в мене і золота медаль, яку виборов раніше, а сьогодні отримав бронзу, що у подальшому надихатиме мене на більш наполегливі тренування»...

Олексій МАЗЕПА,
підполковник

м. Сімферополь

Письменниця Галина Гордасевич завжди була ширим симпатиком нашої «Світлички», однією з найцікавіших і найліпших авторів «Кримської світлиці», долею якої вона переймалася від першого номера, вболівала за нас, кримських українців, за нашу українську мову, наші українські школи, книги... Цю свою статтю «Історія в дзеркалі поезії» письменниця опублікувала понад 20 років тому, а саме 25 червня 1992 року в газеті «Літературна Україна». Тема, порушена в статті, відається нам актуальною й нині, коли Росія захопила Крим – невід'ємну частину території суверенної незалежної України, коли «старші брати-диверсanti» влаштовують колотечу у східних і південних областях України, коли у Кремлі наши українські землі називаються Новоросією із неприхованими намірами захопити і їх, бо, бачте, за їхніми переконаннями, там, де чується російська мова, то все «исконно русские земли».

Галина Леонідівна Гордасевич, на жаль, відйшла за вічну межу, тож хай ця стаття буде доброю загадкою про ширу людину і талановиту письменницю, а нашим читачам ще раз нагадає про призабуті сторінки далекої історії, про те, як збиралося докупи «велике государство російське»...

Найперше хочу зробити невеневільний відступ, який торкається не суті моєї статті, а її форми. Коли мені було років десять, я читала автобіографічну повість Льва Толстого і мала великий клопот з тим, що там цілі шматки, написані французькою мовою, не супроводжувалися перекладом на російську. Річ у тім, що та книжка була ще дореволюційного видання, а тоді й письменники і видавці вважали свого читача рівним собі. Це вже потім мало не кожне слово іншомовного походження пояснювалося у виносці або перекладалося. Отож я, звичайно, могла б перекласти ті віршовані рядки, які цитуватиму, але розраховую на читачів, котрі ще не забули російської мови, і тому наводитиму в оригіналі, щоб зберегти всі нюанси змісту.

А тепер по суті.

«Не допустим, чтобы распалась тысячелетняя держава! – кричать з высоких и не дуже высоких трибун наши північні сусіди. – Не позвольм растаскивать по национальным квартирам то, что наши предки собирали веками!». Кричать з надрывом у голосі, зі словою на очах, гулко б'ють себе в груди, і, здається, вони таки широко вірять у свої слова: справді, тисячолітня, справді, предки віками збиралі.

Але, шановні, давайте передємо від емоцій до фактів і точно встановимо: з якого бодай століття відома історія держави, що тепер іменує себе Росією, хто був її першим правителем? «Ну, – відповідає ви, – це поховано в глибині віків, ім'я першого князя досі так і не встановлено. Але ось писаний поет:

Как ныне сбирается вещий Олег
Отмстить неразумным хазарам.

А про Олега відомо, що він княжив десь до 913 чи 914 року. Тобто тисячу років тому. І навіть з гаком».

Так, щодо князювання Олега маєте цілковиту рацио, але до чого тут сучасна Росія? Олег княжив у Києві, а ті землі, з яких, власне, почалася Росія, не входили до складу його держави та й, взагалі, були заселені угро-фінськими племенами. З таким же успіхом сучасні румуни можуть називати своїм першим царем засновника Рима Ромула, тим більше, що й свою сучасну назву Румунія взяла від його імені – раніше вона називалася Дакією, – та й населення її пішло від змішування крові римських легіонерів з місцевими племенами. Точнісінько так відбулося і з Московською Руссю. Вихідці з Київської Русі йшли на північ (можна припустити, що це були люди, в яких не складалося життя на батьківщині, яким здавалося, що в чужих землях можна легше прожити, взагалі, ті, що називаються тепер люмпенськими елементами), змішувалися там з чудом та вессю. Проте якщо вони й пам'ятали, з якої землі походять, це не давало їм права вводити історію новоствореної держави з історії тієї землі, що її вони полишили. Адже англійці, котрі полили свою батьківщину, щоб заселити Америку, і створили там нову державу, відому тепер як Сполучені Штати Америки, рахують свою історію з дня, коли на берег зійшли перші пасажири «Флауер мей», а не з кельтських часів туманного Альбіону. Така вже справедливість життя: коли щось придбаєш, то при

тому щось мусиш втратити. Навіть якщо починати історію Росії з виникнення окремого Володимиро-Суздалського князівства, то Андрій Боголюбський княжив у 1157-1174 роках – як бачимо, до тисячі років трохи не вистачає. Звичайно, можна доточити історію племен, котрі до того населяли ту територію, але хтось з учених дотепно сказав: історія починається тоді, коли з'являються писемні пам'ятки; все, що було до того, це – дійсторичні часи.

Ну, а тепер про те, як збиралося докупи «велике государство російське», що розпростерлося від

Галина ГОРДАСЕВИЧ

ІСТОРІЯ В ДЗЕРКАЛІ ПОЕЗІЇ

Льодовитого океану до Чорного моря і від Балтійського моря до Тихого океану (як бачимо, лише такі водяні перешкоди здатні були спинити його розростання). При цьому я посилаємось не на історичні джерела, а виключно на поезію, до того ж на російську. Так би мовити, перейду від фактів до емоцій.

Як називається велика російська ріка? Ну, звичайно, Волга! Отже, і землі на її берегах теж російські. А яким чином вони стали російськими?

Уж как царь-государь
Под Казань подступал,
Он под речку под Казанку
Подкоп подкопал,
Сорок бочек закопал
Что с тем ли с ярым зельем.
С черным порохом.
Злы татарева по городу
Прохаживаются,
Похваляются да нахваляются.
Что не быть, дескать,
Казаношке
Под белым под царем.

Даремно насміхалися татари, які ще нічого не знали про ті сорок бочек пороху. Таки довелося їм підкоритися білому цареві (тим, хто залишився живим після того, як воно рвонуло), і стала їхня столиця Казань провінційним російським містом, і стали їхні землі «исконно русскими землями», і протягом трохи сорока років мало не всі дівники в Москві були татарами, а називали їх не інакше, як «князь». Слід думати, що це не означало пошани, а щось зовсім інакше.

А «царь-государь» дбав про поширення своїх кордонів не лише на схід, а й на захід. Ось як розповідав про це поет Олексій Толстой у баладі, присвяченій князеві Андрієві Курбському, що мусив тікати від царського гніву:

И князь доскакал.
Под литовским шатром
Опальный сидит воевода.
Стоят в изумлены
Литовцы кругом,
Без шапок теснятся у входа.
Всяк русскому витязю
Честь отдает.
Недаром дивится
Литовский народ
И ходят их головы кругом:
— Князь Курбский
Нам сделался другом!

Напевно ж литовці дивувались не тому, що саме Курбський став їм другом, а що московський князь

и рвали по суставам.
Перетирали их цепями пополам
И в добавленье

к царственным забавам
На жен и дев ниспосыпали срам.

А тепер я хочу запропонувати вам ознайомитися з хронологічною таблицею. Звичайно, це не дуже цікаво, але я прошу моїх читачів набратися терпіння і бути уважними до кожного слова. Отже:

1392-1393 — присоединение Суздальско-Нижегородского княжества к Москве.

1472 — присоединение «Великой Перми» к Московскому государству.

Конец XV в. — присоединение земель Коми к Москве.

1478 — падение независимости Новгорода Великого, присоединение его к Москве.

1485 — присоединение Тверского княжества к Москве.

1500-1503, 1507-1508, 1512-1522 — войны с Великим княжеством Литовским. Возвращение Смоленска и Смоленской земли в состав Российской государственности.

1510 — включение Пскова в состав Российской государственности.

1521 — присоединение Рязанского княжества.

1552 — взятие Казани русскими войсками. Присоединение Казанского ханства к Российскому государству.

50-е годы XVI в. — завершение вхождения в состав России народов Поволжья и Приуралья. Начало вхождения народов Северного Кавказа.

1556 — ликвидация Астраханского ханства и включение его в состав России.

1563 — взятие русскими войсками Полоцка.

1581 — начало похода Ермака в Сибирь.

Ось так! Бачите, як делікатно сказано: «присоединение», «вхождение», «завершение вхождения», ну, в крайньому разі, «ликвидация».

І все це, коли вірити підручників (цитувала я за книгою «Істория СССР с древнейших времен до конца XVIII в.», «Высшая школа», 1983), цілком добровільно, з хлібом-сіллю, квітами та музикою.

Тоді звідки ж тиради про землі, політи російською кров'ю? А якщо це були війни, якщо кров, то не лише росіян, які були в даному

випадку загарбниками (цікаво, як би вони поставилися до того, що французи претендують на Москву, бо там під час війни з Наполеоном загинуло багато французів?), а й кримські, комі-перм'яки, наречі, кримські братів-слов'ян, тих же новгородців чи псковитян, котрі хотіли вільно жити, а не йти в рабство до московського царя. Чи їхня кров не враховується?

А тепер докладніше про подію, що в хронологічній таблиці названа походом Ермака в Сибир (чому б іще не назвати експедицією, звучало б куди краще!). Так, росіяни побудували в Сибіру міста, запровадили там землеробство, одне слово, принесли цивілізацію. Але хіба Сибір тоді був пусткою, тільки ведмеді до тайзи блукали? А як же тоді з популярною піснею:

Кучум, могучий царь Сибири,
Подкрался тайно троюй,
И пала грозная в боях,
Не обнажив меча, дружина.

Жили там люди, була в них держава, навіть могутня, якщо вони землю не орали чи міст не будували, то це їхня особиста справа, що не дає підстав іти на них війною. Коли з тієї ж Азії на землі, заселені слов'янами, ринула татаро-монгольська навала, то це залишилося в історії як велика народна трагедія. Ось як про це розповідалося в більниках:

Востылал-то тут собака
Калин-царь на Киев-град,
И хотел он разорить
да столину Киев-град,

Чернедь-мужичков
он всех повырубить,
Божьи церкви
все на дым пустить

Князю-то Владимиру
главу срубить
Да с той Апраксой-королевичай.

Чи ж не думали мешканці Сибіру що подібне про московського царя? І були в них для цього всі підстави, бо в тій же пісні є такі рядки:

— О спите, спите, —
мнил герой, —

друзья, под бурю ревущий.
С рассветом глас раздастся мой.

На славу иль на смерть зовущий.

Тож похід Ермака в Сибір зовсім не був схожий на ходіння за три моря купця Афанасія Нікітіна: він з самого початку був неприхованою агресією. І хоч вдалося Кучуму перемогти, але це не врятувало сибірські простори від «долі» стати «исконно русскими землями».

Ну, про північ особливо говорити нічого, сказано в підручнику «присоединение земель Коми к Москве» та й по всьому. А далі — Льодовитий океан — завойовники мусили зупинитися. А от на південь... Стосовно півдня довелося поміркувати. Отак просто рвонути через степи до Чорного моря з різних причин наразі не можна було. Нічого, у нас попереду тисячолітня історія, почекаємо, поки приайдуть «Первый» і «Вторая» і загарбають все, чого ми не встигли. А ми спустимося поки що Волгою до Астрахані, а там рукою подати і до Кавказу, і до Середньої Азії. А через неї, дивись, і до Індії дотягнемось, хіба ми гірші за Александра Македонського? Одне слово, «50-е годы XVI в. — начало вхождения народов Северного Кавказа». Тільки щось дуже повільно вони входили, бо ще в XIX сторіччі шістнадцятілітній Лермонтов писав:

Кавказ! Далекая страна!
Жилище вольности простой!

И ты несчастьями полна
И окровавлена войной!

.....
Нет! прошлых лет не ожидай!

Черкес, в отечество свое;
Свободе прежде милый край

Приметно гибнет для нее.

Зрештою, це він по молодості своїй поспівував тим нещасним черкесам, бо через вісім років у «Колисковій» писав уже зовсім інше. Пам'ятаєте, там мати гойдає свого сина, пророкує йому славну долю, а тим часом:

По камням струится Терек,
Плещет мутный вал;
Злой чечен ползет на берег,
Точит свой кинжал.

У-у, отакий лихий «чечен»: не сподобалося, бачте, що на берег його Тереку прийшли непрохані гости! Де вже йому уявити, що праврнук його, Руслан Хасбулатов, думатиме зовсім інакше: «исконно русские земли», котрі «собрали тисячелет

Шановний читачу, чи не доводилося тобі милуватися картиною нашого славетного земляка з Харківщини — Іллі Юхимовича Рєпіна, відомою під назвою «Запорожці пишуть лист турецькому султанові». Мабуть, пригадуєш гурт веселих козаків, які щільно обступили, обсіли свого кошового отамана Сірка з писарем і спільно компонують дошкульний, смішний лист своєму ворогові — турецькому султанові Мохамеду IV.

I хоч би хто розглядав картину, то передусім звертав увагу на самих козаків, що так заразливо речуть, та на їхній мальовничий одяг і обладунки. На жаль, мало хто приглядається аж до сімох штук чи то списів, чи то якихось палиць, які видніються не дуже виразно позаду козацького товариства.

Якщо ж придивитися, то можна побачити, що то не списи, а згорнуті пропори, і всі двокольорові: одна смужка блакитна (синя), а друга — жовта... Дивується, читачу, трохи, правда?!

Не дивуйся, бо ми разом зараз забагнемо, що й до чого...

Рєпін писав свою картину довго-довго: почав 1880 року, а завершив 1891-го. А де ж були тоді «українські буржуазні націоналісти» Симон Петлюра і Степан Бандера?

Петлюра тоді щойно почав зводитися на ніжки, тримаючись за мамину спідницю, а про Степана Бандеру ще не могло бути й чутки, бо його батько, Андрій, почав тоді тільки ходити до школи...

До речі, не варто тепер жахатися самого слова «бандера», бо воно не містить у собі нічого страшного чи лайливого. Це слово з латині через давню італійську мову перешло до морської термінології й згодом навічно прижилось у мові та історії поляків, інших слов'янських народів у значенні державного (морського) пропора. Отак-то з тими «страшними» іменами та

назвами: часом — гріх, а часом — сміх!

То чи ж та які пропори намалювали Рєпін на картині ще понад сто років тому? Звідкіля він брав відомості про них?

А може, уславлений художник намалював їх без жодного історичного підґрунтя з якоїсь примхи абошо? Ні, такої сваволі Рєпін не міг припустити. Завершенні «Запорожці...» (первісний їхній варіант)

узгоджувалося з певною козацькою добою. Виходить, Рєпін, пишучи своїх «Запорожців...», користувався авторитетними джерелами і фактами? Авжеж. Водночас було добре відоме бажання російського імператора Олександра III (батько Миколи II) будь-що придбати у Рєпіна його «Запорожців» для власного музею-палацу, оскільки картина дуже припала цареві до душі. Врешті-

раторського двору, щоб той через фахівців-істориків перевірив досконало історичну та етнографічну достеменності усіх речей на картині, її художньо вартість тощо. Цар цікавився також «політичним змістом» картини, чи, бува, в якихось атрибуатах немає прихованих іноземних впливів, а особливо в кольорах козацьких пропорів.

Крім відомих істориків, мистецтвознавців картину

Величезство... знамена козацькі, зображені художником Рєпіним на його картині, не содежать по своему цветовому набору никаких іноземних віян, а отрахают в себе ізвічну преємственность цветов золотых и небесных, постійно присущих для всіх знаков отличий в Южной Руси (Малороссии) еще со времен Великих князей Киевских, вплоть до роспуска запорожской

КАМ'ЯНСЬКИЙ СІЧ —

305 РОКІВ

На Херсонщині у селі Республіканець Бериславського району на території колишньої Кам'янської Січі запорозьких козаків урочисто відзначено 305-ту річницю зачленення Січі.

Як повідомляє кореспондент «Укрінформу», урочисті заходи традиційно розпочались із молебню біля пам'ятника козакам та могилі кошових отаманів Костя Гордієнка і Василя Єрофеєва. Після проведення священиком молебню козаки відсалютували січовикам із двох козацьких гармат і трьох мушкетів.

Потім козаки у показових виступах продемонстрували свою майстерність у бойових мистецтвах — єдиноборстві «Шабельний двобій» та мечанні бойових ножів та сокир. А козак з почесної козацької варти херсонець В'ячеслав Славов понад три години займався із місцевими дітьми козацькими іграми, що розвивають бойові навички.

А завершилось козацьке свято частвуванням козацьким кумашем.

Разом з тим, як зазначив представник Спілки козаків Херсонщини Олег Сінаєв, цього року через напруженну політичну та економічну ситуацію в Україні на святкування приїхало менше учасників і гостей, ніж у попередні роки. Не приїхали що-г разу на Кам'янську Січ, зокрема, сусіди херсонців — козаки із Криму.

Як повідомляє Укрінформ, Кам'янська Січ на території нинішньої Херсонщини існувала протягом 1709-1711 та 1728-1734 років. На сьогодні вона вважається єдиною Січчю запорозьких козаків, де збереглися основні її складові частини. Зокрема, рештки козацьких куренів, Січового майдану, виробничих майстерень, козацький цвинтер. За часів існування Кам'янської Січі тут було 40 куренів і проживало близько 2 тисяч чоловік.

Восени 2009 року колишня Кам'янська Січ запорозьких козаків була затверджена філією Національного заповідника «Хортиця».

ПІД ЯКИМИ ПРАПОРАМИ СМІЯЛИСЯ «ЗАПОРОЖЦІ» ІЛЛІ РЄПІНА?

виставлялися в найкращих художніх салонах і галереях європейських столиць, а також у США. Отже, якби тоді такі речі, як пропори на картині, не відповідали духові, стилю, поглядам певної доби (а зображувався історичний факт з XVII століття), то з-поміж глядачів-фахівців не бракувало б опонентів Рєпіну. Але ж дніх зауважень художник не мав, бо все на картині

решт цар купив картину, заплативши за неї художникам «умопомрачительные деньги» (вислів самого Рєпіна — **П. В.**) — 35 000 карбованців сріблом, а не «кількасот тисяч золотих карбованців...», як про це писала «Літературна Україна» ще 14.12.1989 року.

Цар не був невігласом або купцем-самодуром. Перш ніж купити картину, він наказав міністрові імпе-

ретельно «облизав» (вислів Рєпіна — **П. В.**) видатний російський філолог — знавець давніх пам'яток культури України Федір Євгенович Корш (1843-1915).

Так-от, Корш — нащадок старого козацького роду Коржів — подав на ім'я царя свое «всеподданіше заключение» щодо змісту картини, де, крім іншого, писав так (*подіюмою оригіналу*): «Ваше

вольници, согласно повелению Императрицы Екатерины Великой. Сказанному имеется предостаточно письменных подтверждений в отечественных источниках, а равно — в ряде предметов материального искусства тех древних времен».

Отже, ми можемо зробити висновок, що Ілля Рєпін зобразив історично притаманні українцям пропори.

Пантелеймон ВАСИЛЕВСЬКИЙ
м. Дрогобич

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

ТРАВЕНЬ

9

День Перемоги.

1944 р. — військами 4-го Українського фронту звільнено Севастополь.

Народилися:

1871 р. — Володимир Гнатюк, український фольклорист, етнограф, академік Української академії наук.

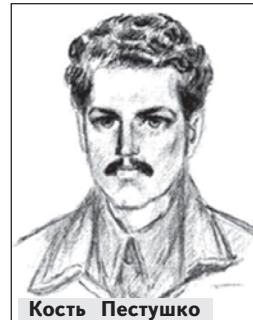
1890 р. — Кирило Осьмак, Президент УГВР. Українська головна визвольна рада — орган політичного керівництва українським визвольним рухом, який оголосив себе «верховним органом українського народу в його революційно-визвольній боротьбі» (Тимчасовий устрій УГВР), утворений в Україні наприкінці Другої світової війни з ініціативи УПА і рев. ОУН(б).

Помер:

1921 р. — від московської кулі загинув Кость Пестушко (Степовий-Блакитний), отаман Степової дивізії, головний отаман Холодного Яру.

10

1945 р. — розпочався другий наступ військ НКВС проти Української повстанської армії.

11 День матері в Україні.

В Україні відзначається в другу неділю травня відповідно до Указу Президента України від 10 травня 1999 року за № 489/99.

У 1908 році молода американка Анна Джервіс з Філадельфії виступила з ініціативою вшанування матерів у пам'ять про свою матір, яка передчасно померла. Анна писала листи до державних установ, законодавчих органів, видатних осіб із пропозицією один день у році присвятити вшанування матерів. Її старатання увінчалися успіхом — у 1910 році штат Віргіній перший визнав День матері як офіційне свято.

1907 р. — у Києві засновано Українське наукове товариство.

1944 р. — Державний Комітет оборони СРСР ухвалив постанову про депортацию кримських татар на схід СРСР.

Народився:

1912 р. — Михайло Стельмах, український письменник, драматург, фольклорист, творив у жанрі соцреалізму. Писав вірші, але, починаючи з 1940-х, — у прозовому жанрі. Автор поетичних книжок для дітей. Член Спілки письменників України. Од-

ним із перших у післявоєнній художній літературі порушив проблему Голоду 1932-1933 рр. та боротьби ОУН-УПА проти СРСР.

12 996 р. — у Києві освячена перша на Русі кам'яна церква — Десятинна. 1929 р. — у Львові створена організація письменників Західної України — «Гроно».

1944 р. — Крим звільнено від гітлерівців.

1954 р. — УРСР стала постійним членом ЮНЕСКО.

Народилися:

1882 р. — Кирило Стеценко, український композитор, хоровий диригент і музично-громадський діяч.

1901 р. — Олександр Пупай, січовий стрілець, хорунжий УГА та Армії УНР, винахідник.

1924 р. — Федір Моргун, український учений-аграрій, економіст, господарник, письменник і публіцист.

1936 р. — Іван Марчук, український живописець, заслужений художник України, лауреат Шевченківської премії. У 2007 році увійшов до рейтингу 100 найвизначніших геніїв сучасності, який склав The Daily Telegraph.

13 1943 р. — початок німецького наступу на «Колківську Республіку» на Волині.

1975 р. — київське «Динамо» вперше виграло європейський Кубок Кубків з футболу.

Федір Моргун

Народилися:

1849 р. — Панас Мирний, український письменник.

1963 р. — Олександр Кривенко, український журналіст і громадський діяч.

Померли:

1888 р. — Яків Головацький, галицький лінгвіст, етнограф, фольклорист, поет, священик і педагог. Співзасновник об'єднання «Руська трійця».

1933 р. — застрелився український письменник Микола Хвильовий.

2002 р. — Валерій Лобановський, український футболіст і тренер.

14

1905 р. — на Малаховому кургані

в Севастополі відкрилася панорама «Оборона Севастополя» художника Франца Рубо.

Народилися:

11 ТРАВНЯ —
ДЕНЬ МАТЕРІ

31 СВЯТОМ, МАТУСІ!

ЦЬОГО РОКУ МІЖНАРОДНЕ СВЯТО ДЕНЬ МАТЕРІ ВІДЗНАЧАЄСЯ ЮВІЛЕЙ — 100-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ ЗАСЛУВАННЯ. УПЕРШЕ СВЯТО ВСТАНОВЛЕНЕ ОФІЦІЙНО КОНГРЕСОМ США 8 ТРАВНЯ 1914 РОКУ. В УКРАЇНІ ДЕНЬ МАТЕРІ ОФІЦІЙНО ВІДЗНАЧАЄТЬСЯ ЩОРІЧНО, ПОЧИНАЮЧИ З 2000 РОКУ, У ДРУГУ НЕДІЛЮ ТРАВНЯ.

Іван САВИЧ**МОЛОДІЙ
МАТЕРІ**

Чуєте, хто там? — з дороги!
Маті іде молода,
Очі від щастя вологої,
Горда і рівна хода.

Гляньте, яка величава,
Скільки надії в очах!
Сина, як щастя, як славу,
В люди несе на руках.

Ні, їй немає зупину,
Їй поступається все,
Гляньте: майбутню людину
Радісна маті несе.

Скільки у серці любові!
Квітне для неї земля!
Чуєте — тихе розмови
Спить на руках немовля.

Хай ще не знають тривоги,
Хай обмина іх біда!
Кидайте квіти під ноги —
Маті іде молода!

**Володимир
БАЗИЛЕВСЬКИЙ**
**ЦІЛУЙТЕ МАТІР
НА ПРОЩАННЯ**

Коли розлука як наслання,
коли душа в слізах, німа,
цілуйте матір на прощання,
любіть руками обома.

Цілуйте матір на прощання,
не піддавайтесь журбі.
Гризоти ваші й безстання
лишила маті при собі.

Стойте, тамуючи ридання,
услід летіла б — крил нема.
Цілуйте матір на прощання,

бо вже вона немов зима.
Нехай мовчить собі мовчання,
час витікає і сплива,
цілуйте матір на прощання,
з найкращих слів знайдіть слова.

Життя під знаком запитання,
хоча й гнучкіше від лози.
Цілуйте матір на прощання
і не соромтеся сльози.

І дай вам Боже не востаннє
прощатись так біля воріт.
Цілуйте матір на прощання
премного літ, багато літ.

**КРИМСЬКІ ПЕЙЗАЖІ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКОГО АРХІТЕКТОРА**

Нещодавно в приміщенні Українського фонду культури в Києві відкрилася виставка живопису заслуженого діяча мистецтв України, голови Дніпропетровської організації Національної спілки художників України Василя Мірошничченка. Він закінчив архітектурний факультет Крівського державного художнього інституту. На виставці експонуються українські пейзажі від Карпат до Криму. Вдало підібраними відтінками барв художник зображені різні пори року, час доби, погоду, передає власний настрій. Значне місце на виставці займають кримські краєвиди. Тут і мис Фіолент, і Севастополь, і Балаклава. Мірошничченка приваблює краса моря і квітучого персика, чарівність і срібного ранку.

На виставці також представлено

фото архітектурного доробку Василя Івановича, зокрема, пам'ятника історики запорозького козацтва Д. Яворницькому (скульптор В. Наконечний) в Дніпропетровську, Музей історії Великої Вітчизняної війни в Донецьку, меморіальних діячів поету І. Манjurі, теософу О. Блаватській тощо.

Василь Мірошничченко говорить: «Абстракція не замінить реалістичного портрета». А щодо ролі мистецтва — він повторює цей вислів: «Всі пам'ятають Мікланджело, і ніхто не скаже, скільки пап змінилося в Римі за його життя».

Анатолій ЗБОРОВСЬКИЙ

м. Ірпінь

Угорі — картина Василя Мірошничченка «Срібний ранок у Севастополі»

МУЗИКА — ЯК ОГОЛЕНИЙ

Феєрію живого звуку називають спеціалісти і любителі симфонічної музики цикл концертів «Прекрасний світ музики» в Кримському академічному українському музичному театрі. В атмосфері спілкування ведучі ознайомлюють глядачів із творчістю композиторів світової величини. Їхню розповідь доповнюють відповідно підібраний відеоряд на задній частині сцени.

Змах диригентської палички Олександра Коваленка, заслуженого діяча мистецтв Криму, лауреата Премії АР Крим, і звуки оркестру спрямовують нас до істинних цінностей, радують і возвеличують душу, утвреждають високі гуманістичні ідеали, віру в красу.

В окремих програмах на сцену разом з музикантами виходять артисти-вокalistи та співаки хору театру. Поляглиси глядачам такі концерти, як «Із музичної скриньки XV-XVII століть», «Музика епохи Просвітництва», «Музика фольорів» (життя і творчість Е. Гріга), «Вершини світового музичного мистецтва» («Пори року» П. Чайковського), «Пушкін — невічерпне джерело музичних відкриттів».

У концерті «Шедеври української класичної музики» прозвучали арії та сцени з комічної опери «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемовського, увертюра з опери «Ната-

лка Полтавка» та арія з опери «Тарас Бульба» М. Лисенка, хорові мініатюри М. Леонтовича та романси А. Кос-Анатольського.

У програмі «Мелодії, народжені Кримом» глядачі послухали ряд творів Алімдара Караманова, Олександра Лебедева, Олександра Штанька та Бориса Синчалова. В едине ціле злилися поезія і драматургічне мистецтво, міміка і танці, декорації і костюми, голос та інструмент у програмі «Несумна опера», в яку включенні арії та партії з таких творів, як «Травіата» Д. Верді, «Ромео і Джульєтта» Ш. Гуно, «Севільський цирульник» Д. Россіні, «Чарівна флейта» В.-А. Моцарта, «Норма» В. Белліні, «Кармен» Ж. Бізе та інші.

В кінці квітня театр порадував кримських меломанів прем'єрою нової програми з циклу «Прекрасний світ музики» — концертом «Через терни до слави». Сергій Прокоф'єв, Дмитро Шостакович, Арам Хачатурян — великі композитори, імена яких стали класикою ХХ століття. Їхня музика увірвалася, як вихор, як щось неповторне, новаторське в бурхливий час минулого століття. Їхня творчість привертала постійну увагу музикознавців, професійних музикантів і просто любителів музики. В їхніх творах відзеркалися складна і суперечлива епоха сучасності. Цих

НЕРВ ЧАСУ

композиторів називають літописцями історії. Їхня музика — це оголений нерв свого часу.

Першою в концерті, який вела лауреат Премії АР Крим Алла Сергєєва, прозвучала симфонія № 1 «Класична» у чотирьох частинах С. Прокоф'єва, українка за національністю, який родом із Донецької області. Це один із шедеврів його ранніх творів. Симфонія створена в 1917 році і є зразком «нової простоти». Вона відзначається гротесковістю та енергійністю в ритмічному відношенні.

— Я хочу, щоб після виконання симфонії слухачі виходили з думкою: життя прекрасне! — говорив Д. Шостакович, музика якого є однією з найбільш виконуваних у світі.

Його твори — це істинне вираження внутрішньої людської драми і літописи жахливих страждань, які випали на ХХ вік, де глибоко особисте переплітається з трагедією людства. Серед найпопулярніших — 5 і 8 симфоній.

У 30-ті роки Шостакович створив три балети: «Болт», «Золотий вік» і «Світлий струмок», в яких оспівуються нове життя країни. Згодом музика з них ввійшла в партитуру балету «Барішня і хуліган», лібрето якого написано за мотивами сценарію В. Маяковського. В його основі — трагічна історія

кохання. Істинна любов змінює людину, пробуджує в ній все найкраще, чисте, світле. Однак навколоїшній світ жорстокий, наповнений злом, і любов потрібно захищати. Ця гама почуттів і настроїв у фрагментах з балету «Барішня і хуліган», які виконав оркестр, передана з властивою музиці Шостаковича масштабністю, глибиною і виразністю.

Дуже яскраве оркестрове письмо і Арама Хачатуряна. Його «Танець із шаблями» — один із найпопулярніших творів нашого часу. Симфонічний оркестр театру зіграв фрагменти музики з балетів «Валенсіанська вдова» і «Спартак», в яких особливо виразно виражено поутя композитора до артистично-ї натурального поєднання східних народних мелодій і ритмів з традиційними європейськими формами.

Які різні долі в цих трьох композиторів, як не схожі творчі устремлення! Однак їхні життєві та творчі шляхи при цьому неодноразово перетиналися, доводячи, що їхнє кредо — залишатися вірними своїм принципам. Їхні твори — це завжди джерело високої естетичної насолоди!

Валентина НАСТИНА

О **ФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ** на всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету «Кримська світлиця» та інші культурологічні видання ДП «Національне газетно-журналне видавництво» (газету «Культура і життя», журнали «Українська культура», «Український театр», «Театрально-концертний Київ», «Музика», «Пам'ятки України: історія та культура») можна в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт www.presa.ua на сторінці «Передплата On-Line». Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою — <http://presspoint.ua/>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. **Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nnu.kultura.porhun@gmail.com**